GALATERRA

Dijital yayın için edit ve görselleme: Murat Özgen Ayfer

Bölüm 2

Yüz yıllardır Galya'da yaşamakta olan Keltler, Tuna'nın güneyinden doğuya doğru hareket ederek Balkanlara geldi ve Makedonya ovalarına yayıldılar. Volke'de alınan karar doğrultusunda, Kambules ilk göç grubunun başına geçerek Tolosa'dan geçen yıl yola çıkmıştı. Bu küçük konvoy Neutchatel'de toplanan diğer Galyalı kabileleri de alarak Pannonia'ya gelmiş ve burada son hazırlıklarını yapmak için büyük bir kamp kurmuşlardı. Lysimakhos'un krallığının çöküşü duyulur duyulmaz artık büyümüş olan konvoy Trakya'ya hareket etti. Galyalıların ana damarını oluşturan bu konvoy yüzlerce arabadan oluşmaktaydı. Kadınlar ve çocuklar, yanlarına alabildikleri eşya hatta köleleriyle beraber yürüyen bir kent halindeydiler. Liderleri Kambules, konvoyun güvenliğini sağlaması için Kerethrios'un süvarilerini ve oğlu Luturios'un piyadelerini görevlendirmişti. Bu olimpiyat Galyalılar için çok uzun sürecekti.

DARDANİA (Kosova)

M.Ö. 280 (125. Olimpiyat, 1. yıl)

Kambules'in göç konvoyu ile Brennos'un savaşçıları, Dardania'nın kuzeyindeki düzlük alanda buluştular. Büyük bir çadır kent oluşturuldu. Bolgios'un ordusu da gelmek üzereydi. Savaşçıların lideri olarak Brennos, yardımcısı Akikhorios'a tüm komutanların toplanması emrini verdi. Komutanlardan piyade ve süvari birliklerindeki en son sayıyı öğrendi ve saldırı arabası, at ve silâh durumunda son tespitlerinin yapılmasını istedi. Kambules de kabilelerin ileri gelenlerini toplayarak gereksinmelerini tespit etti ve druidlere kampın ortasında geçici bir Nemeton oluşturulmasını istedi.

Nemeton'a geldiklerinde, Brennos ve Pannonialı komutanların çoğu ilk defa bir kadın druid gördükleri için şaşırdılar. Bildikleri uzun beyaz saçlı ve sakallı yaşlı druidlerin aksine, bu kadın druid genç görünüyordu; saçları simsiyah ve dağınık bir haldeydi. Kara Ormanlar'daki bir kabileden olan bu druidesin kehanet yeteneğinin ürkütücü bir tutarlılığı olduğu söylenmekteydi; âyin sırasında zilli bir davul da çalmaktaydı. Kurbanlar kesildi ve druides kehanette bulunarak çok kan dökületeceğini ama Keltlerin bundan yılmayarak daha da doğuya gideceklerini gördüğünü söyledi.

Âyin yapılan yerin hemen yanında kurulmuş olan savaş çadırında tüm komutanlar ve kabile ileri gelenleri, Kambules'in başkanlığında bir araya geldiler. Leonnorios ve Lukas da Bolgios'un ordusuyla beraber gelmişlerdi.

Kambules güler yüzüyle herkesi selamladıktan sonra, Kerethrios'a kampın güvenlik durumunu ve çevrede saldırgan çapulcu çetecilerin olup olmadığını sordu. Kerethrios güvenlik güçlerinin kamp çevresinde gereken tedbirleri aldıklarını ve endişe edecek bir durum olmadığını belirtti.

Sonra Brennos'a askerî durumu sordu. Brennos süvari ve piyade birliklerinin savaşa hazır olduklarını, savaş arabalarının son bakım işlerinin de yarın tamamlanacağını belirterek, bir otorite boşluğu ve karışıklık içinde olan Makedonya'ya saldırmak için en iyi zamanın şimdi olduğunu söyledi. Akikhorios ve Bolgios da kılıçlarının kabzalarını kavrayarak ve başlarını sallayarak komutanlarının bu sözlerini doğruladıklarını ve ona bağlılıklarını belirttiler. Brennos ayıca beş binden fazla atlı savaşçının da Moravia'da toplanmakta olduğunu ve yakında burada olacakları haberini verdi.

Kambules, iletişim ve bilgi toplamadan sorumlu olan Leonnorios'dan Makedonya'daki ve Anadolu'daki son durumu anlatmasını istedi. Leonnorios Brennos'a hak verdiğini ancak kuvvetlerin tümüyle bir yere yönelme yerine, Makedonya ve Trakya'nın tüm toprak sahasında mücadele vermelerinin daha güvenli olacağını belirtti. Sonra, Anadolu'ya toplu geçiş için Bithynia Prensi Nikomedes'den haber beklediğini ve savaş durumunda halkın güvenliği için en iyi bölgenin Trakya'nın kuzey doğusu olabileceğini söyledi. Ayrıca boğazlardan karşıya geçiş yöntemleriyle ilgili bilgiler de verdi.

Uzun tartışmalardan sonra karar verildi ve bir haberci son durumu Volke başkanı Kostar'a bildirmek üzere Tolosa'ya doğru yola çıktı. Bu arada, Leonnorios Lukas'ı yanına çağırdı ve Seleukos öldükten sonraki son durumu ve Keraunos'un planlarını öğrenebilmek için Arsinoe'ye gitmesini söyledi. Ayrıca sevdiği bu kadın ne yapıyordu acaba şimdi; onu merak etmeye başlamıştı.

Alınan karar doğrultusunda, üç kol halinde ilerleyeceklerdi. Brennos, Akikhorios ile beraber güneydoğuya giderek Paionia bölgesine hâkim olacak ve ana karargâhı orada kuracaktı. Bolgios güneybatıda Illyria'dan gelebilecek saldırıları önleyecek ve en uygun zamanda güneye ilerleyerek Makedonya'yı istilâ edecekti. Kerethrios doğuya, Trakya içlerine ilerleyerek, Triballilerle anlaşacak veya savaşacak ve hareket halinde olan aileleri için daha güvenli bir yer arayacaktı. Kambules ve yardımcısı Kommontarios, Galya'dan Dardania'ya kadar getirilen halkın başında kalacak ve oğlu Luturios'un askerleri de kampın güvenliğini sağlayacaktı.

KASSANDREA

Aynı zaman

Arsinoe, Makedonya'nın yeni hâkimi üvey kardeşi Keraunos için bir karşılama töreni organize etti. Arsinoe ve çocukları onu diz çökerek karşıladılar. Yeni kral da onları alınlarından öptü.

Baş başa kaldıklarında, "Seni çok mutlu edeceğim. Beraber o büyük imparatorluğu yeniden dirilteceğiz." dedi Keraunos.

"Önce orduyu toparla; Makedonya çok karışık." diye onu uyardı Arsinoe

"Hellas'daki tüm kentlere asker gönderdim bile."

"Batıyı ve kuzeyi de ihmal etme! Trakyalılar ve Galyalılara dikkat etmelisin".

Hiç de yeni evlenecek bir çift gibi konuşmuyorlardı.

"Bir an önce evlilik törenimizi yapalım." dedi Keraunos ve evleneceği üvey kardeşinin gerdanından öptü.

"Peki." diye cevap verdi Arsinoe.

İki gün sonra evlendiler.

Ephesos'daki düğününden farklı olarak geleneklere uymaya o kadar özen gösteren olmadı bu törende. Makedonyalıların soyluları, komutanlar ve Hellas kentlerinden bazı valiler katıldı düğüne. Şarkılar söylendi, danslar edildi. Hymen şarkısı söylenmedi bu kez. Kuru üzüm ve incir yenildi yine. Şaraplar içildi, Makedonya'nın geleceği konuşuldu.

Arsinoe, hayırlı veya belâlı olsun, bir karar vermek zorundaydı, vermişti kararını ve evlenmişti. Makedonya'nın kraliçesiydi yine.

Düğün gecesi Arsinoe, geleceğe büyük umutlarla bakarak uyudu. Son olayların verdiği yorgunluk ve üzüntüden sonra, artık yeni bir yolda yeni bir iktidar yaşamı başlayacaktı ertesi sabah.

Kraliçe, belki şarabın da etkisinden, güneş yükselmeye başlamış olmasına rağmen yataktan kalkamamıştı o sabah. Kalktığında odada yalnızdı. Keraunos'un ne zaman kalktığının farkında değildi. Yatakta gözlerini ovuşturarak açık pencereden dışarı bakarken, Baskar kapıyı vurmadan hızla içeri girdi ve Arsinoe'nin yanına gelerek elini tuttu.

"Kraliçem ne olur kendini kaybetme!" dedi büyük bir heyecanla.

"Ne oldu Baskar. Sakin ol ve anlat Kibele aşkına."

"Yoklar… Götürmüş onları…"

"Kim kimleri nereye götürmüş, Baskar?"

"Philip ile küçük Lysimakhos'u Thessalia'da bir kaleye götürmüş."

"Kim götürmüş? Neden?"

"Yeni kral! Yeni kocan."

Gözleri yaşlanmıştı, yutkundu, kraliçenin ellerini daha da sıktı ve devam etti: "Arsinoe… Çocuklarını öldürmüşler orada."

Arsinoe dilinin tutulduğunu fark etti. Ağzından hiçbir söz çıkamadı. Hareketsiz kaldı öylece… Başını Baskar'ın göğsüne dayayabildi sadece… Dünyanın sonu geldi sanmıştı. Bu haber doğru olamazdı. Ülkeyi beraber yöneteceklerdi. Söz vermişti ona her şeyin istediği gibi olacağına ilişkin.

Nasıl gözünün içine baka baka bu kadar büyük bir kalleşlik yapabilmişti.

Nasıl da iki çocuğunun canına kıymıştı.

Bu bir insan olamazdı. Bu bir canavardı.

Arsinoe kendine gelemedi. Çığlık atmadı ama içini kemirdi kendisine öfkelenmekten. Nasıl da inanmıştı bu alçak canavara? Sinir nöbetleri devam etti.

Baskar çaresiz kaldı; bir şey yapamadı. Arsinoe kendinde değildi. Günlerce yattı. Kurtulamadı Kassandra kâbusundan…

Ancak beş gün sonra Baskar'ı çağırabildi, "Hazırlan Baskar. Gidiyoruz. Özel muhafızlarım ve hizmetkârlar hemen hazırlansınlar. Bir gemi de bul, Kaptana söyle hazır beklesin!"

Ertesi gün, bir daha dönmemek üzere bu lânet kenti terk etti.

MAKEDONYA

Birkaç ay sonra

Bolgios'un doğu kanadını oluşturan ordusunun komutanı Bathanattos'dan gelen haber Illyria tarafından bir tehlike olmadığını söylüyordu. Makedonya'nın iç kesimlerinde ise karışıklık son safhasına varmıştı. Keraunos krallığını ilan etmiş olsa bile orduyu toparlamakta zorluk çekiyordu. Keşif kolunun komutanı, Keraunos'un toparlayabildiği ordusunun çoğunu da tehlikeli gördüğü Yunan kentlerini denetim altında tutmak için görevlendirdiğini söyledi.

Keraunos Galyalıları bir tehlike olarak görmüyordu anlaşılan… Boglios yardımcısına saldırı için hazır olmaları emrini verdi ve Brennos'a da saldırıya geçmek üzere olduğunu söyleyen mesajını gönderdi. Bu arada Makedonya ordusunun savaşa hazır olmadığını fark eden Bolgios, belki kan dökmeden sonuca ulaşılabilir ümidiyle, bir heyet gönderdi Keraunos'un karargâhına.

Kassandra'dan yeni dönen yeni krala ulaştıklarında Seleukos'un ordusundan getirttiği filleri deniyordu.

Galyalılar dileklerini hemen ilettiler Makedonyalı krala, "Kral Keraunos, senin bir şimşek kadar güçlü olduğunu biliriz. İstersen savaşmayız. Fakat bize istediğimiz *demarkhe* kadar haraç vermezsen senin ordunu ezeriz!"

Yeni kral, Makedonya'nın başına geçmiş olmanın coşkusu içindeydi. Bu öneriyi kabul etmedi ve öfkeyle cevap verdi, "Benden alacak hiçbir şeyiniz yok! Hemen gidin buradan kılıçlarımızla kafanızı uçurmadan ve söyleyin komutanlarınıza silâhlarını bıraksın ve teslim olsunlar hemen!... Ben bilirim o zaman nasıl barış yapacağımı sizinle!"

"Anlamadın galiba barışı kimin iyiliği için önerdiğimizi! Göreceksin yakında barışın kimin için gerekli olduğunu." dedi Galyalılar gülerek ve kamplarına geri döndüler. Bolgios'a barış olasılığının bulunmadığını söylediler.

Bolgios ve askerleri gözlerinin etrafına mavi boyalarını sürdükten sonra miğferlerini başlarına geçirdiler.

Önce süvariler saldırdı. Makedonya ordusu şaşırdı, anlamadı ne olduğunu. Bu kadar çabuk beklemiyorlardı saldırıyı. Onları en çok Galyalıların savaş çığlıkları ürküttü. O kadar çok bağırıyorlardı ki tanrılar saldırıyor sandılar.

Bağıran süvariler arasında Leonnorios da vardı. Arsinoe'nin çocuklarını öldürmesine ve onu aldatmasına o kadar kızmıştı ki Leonnorios, hemen Bolgios'un ordusuna yetişmiş ve Keraunos'u öldürmek için ön saflarda yerini almıştı. Hem

atıyla Makedonyalıları ezerek geçiyor hem de savaş alanında Keraunos'un filini arıyordu.

Makedonya ordusu ezilmeye başlamıştı. Leonnorios aradığı fili buldu. İki tane fil savaşın ortasında kendilerini o kadar da belli ediyorlardı ki... Belki de bu savaşta fillere gerek yoktu ama Keraunos gücünü filleriyle sergilemek istemişti anlaşılan.

Mısır'da paralı asker olarak çalıştığı zamanlarda Seleukos tehlikesine karşı aldıkları savaş eğitimlerinden filleri tanıyan Leonnorios, kırmızı flamalı file doğru atını yıldırım gibi sürdü.

Filin ön ayaklarından birine yandan saldırarak mızrağını saplayan Leonnorios filden uzaklaşırken baltasını da arka ayağına doğru fırlattı. Fil büyük bir haykırmayla tökezledi ve üzerindeki Keraunos yere düştü.

Sersemleyen Keraunos'un göğsüne ve karnına kılıcını sapladı Leonnorios. İyi bir lider ve iyi bir insan olduğuna inandığı dostu Lysimakhos ve sevdiği kadın Arsinoe'nin intikamını almıştı. Ancak daha ölmemişti Keraunos. Savaş alanının her yerini doldurmuş olan Galyalı piyadeler zafer sarhoşluğu içindeydi. Yaralı kralı gördüklerinde başını kestiler ve geçirdiler bir mızrağın ucuna.

Zaten Galyalı askerlerin alışık olmadıkları savaşlarından ürkmüş olan Makedonyalı askerler, savaş alanında dolaştırılan krallarının kesik başını görünce korkuyla dağılmaya başladı. Şimşek dedikleri yeni kralları çok çabuk sönmüştü.

Çok miktarda ganimet toplanmıştı. Boglios, Makedonyalı esirlerin arasına giderek, askerler arasında en yakışıklı ve genç olanını seçti. O gece bir tören düzenlendi. Ganimetlerin bir kısmı bu törende tanrılara yakılarak verildi. Seçilen esir alevlerin üzerine atılarak kurban edildi. Ganimetlerin bir kısmı da arabalara

yüklendi ve geldikleri yerlere, batıdaki Kara Ormanlar'a gönderildi. Makedonya'da kazanılan ganimetler, orada adaklarının karşılığı olarak Nemetonda yapılan âyinlerden sonra tanrılara verilmek üzere göllere ve ırmaklara atılacaktı.

Makedonya yağmalanmaya devam edildi.

Galyalılara yenilen Makedonyalılar arasında görülmemiş bir karışıklık hâkim olmuştu. Galyalıları tanrısal bir güç olarak görmeye başlayan insanlar, onların Nereus'un denizkızlarından biri olan Galatea ile Denizlerin Tanrısı Poseidon'un oğlu Kyklop Polyphemos'un birleşmesinden oluşan Galatos'un soyundan geldiğini söylemeye başladılar. Bazıları da Galatos'un babasının Herakles (Herkül) olduğunu iddia ediyordu. Artık Galyalılara Galat demeye başladılar.

THESSALİA

M.Ö. 280 sonbahar

Makedon Ordu Meclisi yeni bir kral seçemedi. Dağılan ordunun başına Lysimakhos'un Küçük Asya'dan sorumlu komutanı Sosthenes getirildi.

Deneyimli bir komutan olan Sosthenes dağılan orduyu toparlayarak Bolgios'un ordusunu gerilla hücumlarıyla ve tuzaklarla yıpratmaya başladı.

Makedonyalıların saldırılarının artması üzerine Bolgios, kazandığı zaferi şimdilik yeterli bularak Brennos'un ordusu ile buluşmaya karar verdi.

Bolgios'un açmış olduğu yol sayesinde Brennos rahatlıkla ordusunu güneye indirerek Makedonya'nın güneyine kadar getirdi.

Her iki ordu Thessalia'da bir araya geldiler. Brennos, her iki ordunun komutanlarını çağırarak bir değerlendirme toplantısı yaptı. Önce büyük bir zafer kazanan ve bol ganimet elde eden Bolgios'u ve komutanlarını kutladı. Savaşın daha yeni başlamış olduğunu belirterek, "Keraunos'un savaş deneyimsizliği ve Makedonya'daki karışıklık işimize yaradı." dedi ve devam etti, "Makedonyalılar kısa zamanda toparlanacak ve Hellenleri de bize karşı yanlarına alacaklardır. Onlara daha güçlü bir saldırıda bulunmalıyız. Eğer güvende olmak istiyorsak buradaki işimizi tamamlamalıyız."

Komutanlar da yeni bir saldırı kararını desteklediler. Ancak daha fazla askere gerek olacağını belirttiler.

Brennos emirlerini vermeye yardımcısı Akikhorios'dan başladı, "Akikhorios! Süvariler trimarkisa ekiplerini oluştursun. İyi hazırlansınlar. Aralarında uyuşmazlık kabul edilemez!"

"Boglios! Askerlerinden ikinci saldırıya hazır olanları düzenle. Yardımcın Oresterios komutasında yeni saldırıda sağımda yerlerini alsınlar. Senin Kambules'in yanına gitmeni istiyorum, Yaralılarla ve savaşamayacak olan askerlerinle beraber ganimet yüklü arabaları al ve halkımızın yanına dön. Kambules Trakya'da geçici bir krallık kurmak istiyor. Ona yardım edeceksin ve onu koruyacaksın. Bu arada, batıdan yeni gelen süvarilerimizi de hemen buraya gönder."

"Leonnorios! Keraunos'un filini senin devirdiğini söylediler. Tanrılar sana ödülünü verecektir. Sen hemen Brikos'u bul. Daçyalılardan ve Illyrialılardan bulabildiği askerleri getirsin, onlara bol ganimet vereceğimizi de söylesin. Sonra sen boğazlardan geçiş ve sonrası için, Bithynialılarla konuşmaya gitmelisin. Onlardan bir haberci geldi, bizimle görüşmek istiyorlarmış. Git ve gerekeni yap !"

Tüm komutanlar, yeni bir savaş coşkusuyla görevlerini yapmak için ayrıldı. Kampta yeni saldırı hazırlıkları başladı.

Brennos, Yunanistan'da som altından yapılmış tanrı heykellerinin tüm Galyalı savaşçıların sayısından daha fazla olduğu ve savaşan her bir Galyalıya bir heykel vereceği söylentisi çıkarttı. Ayrıca, böylesine çok sayıda tanrı heykelinin yapılmasıyla, gök tanrılarının küçük düşürüldüğünü ve bu savaşta gök tanrılarının onurunu koruyacaklarını söyleyerek, dinsel yönden de askerlerini savaşa teşvik etti ve savaş coşkularının doruğa yükselmesini sağladı.

Ordu daha da kuvvetlenmişti ve asker saldırmak istiyordu artık.

Brennos saldırı emrini verdi. Binlerce savaşçı, Makedonyalılara ve Yunanlara saldırdı.

Brennos'un arkasında 150 bin yaya savaşçı ve 20 bin trimarkisa süvarisi vardı. Sosthenes'in askerleri trimarkisa hücumlarına dayanamadı. Bu üçlü atlı grubunda en öndeki ölürse yardımcılarından biri hemen onun yerini alıyordu; eğer atı savaşamaz hale gelirse, hemen baş süvariye yeni bir at veriyordu diğeri. Yaralanırsa baş süvari, biri onu kampa taşıyor, diğeri savaşa devam ediyordu. Sonuçta bu üçlü grup savaşın sonuna kadar aktif olarak devam edebiliyordu düşmanı öldürmeye.

Yok edemedikleri bu Galat atlılarına ölümsüzler diyordu Makedonyalılar.

Sosthenes korkusuz bir askerdi. Karşısına çıkan trimarkisanın önündeki baş süvarinin atını devirdi yere ama yere düşen Galatlı hemen arkadakinin getirdiği ata bindi. Sosthenes yeni atına binen süvariyi mızrağı ile öldürdü; ancak arkada hazır bekleyen diğer iki Galatlının kılıç darbelerinden kendini koruyamadı. Ordusunun büyük bir kısmı kendisiyle beraber ölmüştü. Dağılan birlikleri çevresi duvarla çevrili kentlere kendilerini kapattılar. Brennos bu kentleri kuşatmaya gerek duymadı ve ganimetleri toparlayarak güneye doğru ilerlemeye devam etti.

Thessalia'nın güneyinden Sperkheios ırmağı boyunca ilerleyen Galatların üzerlerine doğru gelmelerini önlemek için, Yunanlar Sperkheios üzerindeki köprüleri yıktı ve ırmağın kendi taraflarında bir savunma hattı geliştirdiler.

Brennos karşıya geçmek için köprü bulamayınca, on bin kişilik özel birliğini ırmağı geçmekle görevlendirdi.

Karanlık bir gecede, saldırının beklenmeyeceği, ırmağın göl haline geldiği en geniş ve ırmağın sığ bir bölgesinde uzun boylu Galatlar suda yürüyerek ve zaman zaman da yüzerek suyu geçti. Bir kısmı da uzun oval şekildeki kalkanlarını sal olarak kullandı.

Ertesi sabah Galatları karşısında gören Hellenler asıl ordularının bulunduğu Thermophylai'ye çekildi.

Daha sonra rahatlıkla ordusunun geri kalan askerlerini, atlarını ve arabalarını Sperkheios'dan geçiren Brennos, Yunanistan'ın kalbine girebilmek için Thermophylai geçidine doğru ilerledi.

KAMBULES'İN KAMPI

M.Ö. 279 (125. Olimpiyat, 1. yıl)

Leonnorios Arsinoe'nin saklandığı Samothrace adasına gitmeden önce Kambules'in kampında bilgi verdi ve bilgi aldı. Kambules ve Luturios'a Hellas savaşı ile ilgili önerilerini söyledi.

"Brennos'un bu cesareti beni korkutuyor." dedi güler yüzlü Kambules.

"Size katılıyorum. Bu safhadan sonra Hellas içlerine inmeyi uygun bulmuyorum. Oralardan arabalar dolusu ganimet elde edecek olsak bile bence değmez. Müsaade ederseniz askerlerimi ve ailelerini artık doğuya götürmek istiyorum. Oralarda bir yerlerde kamp kuralım diyoruz. Sonra fırsatını bulunca boğazı geçeriz."

Leonnorios'un bu kararını onaylar tarzda başını salladı ve oğluna işaret ederek başladı konuşmaya, "Luturios da aynı senin gibi düşünüyor. Kampımızda Luturios'un işaretini bekleyen 20 bin kadar Galyalı asker ve aileleri var. Gidin Anadolu'ya! Göreceksiniz, yeniden dünyaya gelmiş gibi olacaksınız orada." Yüzü daha da güldü birden ve "Başka dünyalar demişken…" diyerek başladı anlatmaya belki kırk defa dinledikleri, unutamadığı ergenlik törenini, nasıl dünyaya yeniden gelindiğini:

"Bizim köyün büyücüsü Serrudien adında bir druides idi. Kehanetleri o kadar tutarlıydı ki, biz onu bir tanrıça sanırdık. Babam beni aydınlatsın da ergen olayım diye ona götürmüştü.

Mağarasına girince korkmuştum ondan. Ortaya bir kazan koymuştu. Dediklerine göre çok çirkin olan çocuğu için devamlı bir iksir kaynatırmış bu kazanda. Kazandaki iksirden üç damla verdi ağzıma ve kazanın başında beklememi söyledi düşünmem için.

Kazanın bir tarafında tavşan, bir tarafında balık, bir tarafında da kuş maketi vardı. Diğer kenardaki bir kabın içine de bir buğday tanesi konmuştu.

O gidince kepçeyi daldırarak kazana, iksirden biraz daha içtim gizlice o görmeden… İçince başım döndü ve başladım kazanın etrafında dönmeye.

Döndükçe tavşan oldum, sonbaharda av mevsiminde yakaladıklarımızdan; balık oldum kışın yağmurla beraber çoğalanlardan, kuş oldum ilkbaharda göç zamanı uçanlardan. En sonunda yaz gelmişti, ekin zamanıydı ve bu defa da buğday tanesi oldum.

Ben koşarken kazanın etrafında, Serriduen de gelmişti ve kızmıştı içtim diye iksirinden. Başlamıştı beni kovalamaya. Kızınca bana, tazı oldu önce, sonra susamuru oldu, değişti ve değişti ve beni kovaladı. Ben buğday olduğum sırada, o da kara bir tavuk olmuştu ve o kara cadı beni gagasına alıverip yuttu."

Çok büyük bir keyifle anlatıyordu çocukluğundaki o tatlı sarhoşluğunu… Anlattıkları belki doğruydu, belki de biraz uydurma veya abartma ama Leonnorios ve Luturios, her ikisi de biliyordu ki, Kambules'in anlattıkları, böyle veya şöyle, birçok Kelt kabilesinde ergenlik inisiyasyonunun bir ritüeli olarak uygulanmaktaydı. Bu mevsimsel yolculuk ve metamorfoz sembolizmi, inisiyasyondan geçen kişiye geçmişin, yaşanan anın, geleceğin ve doğanın bilgisine, önce kendi içindeki gizemleri çözerek ulaşacağını söylüyordu belki de…

Yaşlı Kambules bir rüya anlatır gibi devam etti erginlenme öyküsünü anlatmaya hem heyecanla hem de keyifle, "Serriduen beni yuttuktan dokuz ay sonra çok güzel bir bebek doğurdu. Yani ben ikinci defa dünyaya gelmiş oldum. Sonra beni deri bir torbaya koymuş ve denize atmış. Galler ülkesinin kuzeyinde bir krallıkta balık avlayan Elphin adında bir prensin ağlarına takılmışım.

Torbayı açınca gülümsemişim ona. O da Taliesin adını vermiş bana, güldüğüm için."

Sonra keyifle gülerek devam etti, "Dokuz ay boyunca büyücü Serriduen'in karnında kalmışım ve sonra Taliesin olmuşum. İşte o yüzden bana hep güler yüz anlamına gelen Taliesin derler."

Öyküye kaptırmış kendini anlatmaya devam ederken, yardımcısı Kommontarios içeri girdi ve görüşme yapacakları Triballi komutanların geldiğini söyledi. Öyküsü yarım kalmıştı; ama biliyorlardı, Elphin'in amcası tarafından zindana atılacağını ve Taliesin'in onu kurtaracağını…

Yaşlı Galyalı iyice keyiflenmişti anlattıkça… Anlatıyordu bu öyküyü bıkmadan, dinleyenler sıkılsa da herkese… İstiyordu ki, bu öykü unutulmasın, kendisi dünya değiştirdikten sonra da anlatılsın.

Bir an durdu ve ciddileşerek, “Leonnorios! Sen Lukas ve adamlarınla beraber git ve Marmara kıyılarında güzel bir yerde kamp kur. Arabaları ve yükleri düzene koyduktan sonra Luturios ve bağlı kabileler de size katılsın. Yenileri geldikçe de ben sizin yanınıza gönderirim.” dedi.

Luturios ile Leonnorios çadırdan çıktılar. Galyalıların Küçük Asya’ya geçmesinde beraber görev alacakları için sevinmişlerdi.

“Artık yaşlandı.” dedi babası için. Kambules onun hem babasıydı hem de komutanı. Leonnorios Marmara’nın batı kıyılarında kuracağı kampı anlattı ve orada buluşmak umuduyla ayrıldılar.

Öykü anlatmayı çok seven babacan lider yaşlanmıştı. Öyküleri tekrar tekrar anlatmasının nedeni belki yaşlılıktandı, belki de bunu kasıtlı yapıyordu. Bu bilge komutan, deneyimlerin ve düşünülerin anlatılarak bir sonraki nesillere geçirileceğini hep söylerdi. O da druidler gibi bilgilerin yazıyla değil sözle verilmesini isterdi.

Atların yanında bekleyen Lukas’ın yanına giderken kendi ergenlik törenini düşündü.

Leonnorios’a Kambules’e yapıldığı gibi bu kadar detaylı bir uygulama yapılmamıştı ama biliyordu her kabilede farklı inisiyasyonlar yapılabileceğini. Sonuçta hepsi aynıydı. Driudler eğitim veriyordu gençlere. Babalarından veya Galya savaşçılarından aldıkları vücut geliştirme, kılıç kullanma ve dövüş tekniği gibi derslerle güçleniyorlardı ama bu yetmezdi. Ergenlik çağına gelince druidlerin mağaralarındaki yolculuklarında bilgi de veriliyordu onlara. Akıllarını kullanmaları öğretiliyordu. Bu da yetmiyordu; Kambules’inkinde olduğu gibi mağaraya girenler daha da güzelleşebiliyordu.

SAMOTHRACE ADASI (Semadirek)

Bir hafta sonra

Lukas'la beraber kıyı şeridini takip ederek boğazlara doğru at sürmeye başladılar.

Lukas biliyordu yol üzerinde İskender'in adıyla anılan iskelede (Dedeağaç) mola vereceklerini. Fakat bu mola biraz uzun sürebilirdi. Tekneye binip Samothrace adasına geçeceklerdi Arsinoe'yi görmek için.

Ada 3O km kadar güney batıdaydı. Arsinoe, ortalık karışınca burasını güvenilir bir yer olarak düşünmüştü.

Adaya vardıklarında Baskar onları bekliyordu iskelede. Hemen Arsinoe'nin yanına götürdü Leonnorios'u. Sarıldılar ve öylesine kaldılar.

Bir süre sonra, Arsinoe teşekkür etti. Duymuştu çocuklarının katilini bu sevdiği adamın yok ettiğini. Aradan bir yıldan fazla süre geçmişti neredeyse ama hâlâ gözleri doluveriyordu hemen.

"Bu bana tanrıların verdiği bir ceza." dedi, "Nasıl da kandırdı beni! Hem kocamın oğlunu öldürmeye beni kışkırttı sonra da beni kendisiyle evlenmeye ikna etti."

"O bir kalleş çakaldı."

"Sonra çocuklarımı öldürdü; salak olmalıyım ben! Nasıl da inandım ona!"

Leonnorios biliyordu onun salak veya aptal olmadığını. O çok zekî bir kadındı ama hırs onu işte böyle mahvetmekteydi. Ancak o başka türlü yaşayamazdı. İskender'in generalleri arasında büyümüştü; iktidar hırsıydı onu yaşatan.

"Burada kalamazsın. Oğlunun yanına mı gideceksin Mısır'a?"

Leonnorios inanıyordu Arsinoe'nin Mısır'da aradığını bulacağına ve daha mutlu olacağına. İyi ki büyük oğlu Nios'u dayısı Ptolemi'nin yanına göndermişti. Kendi yanında olsaydı belki onu da öldürecekti bu Keraunos canavarı.

"Evet." dedi, "Lysimakhos da istiyordu bunu." Sonra öptü Leonnorios'u. "Sen de gel benimle Leo!"

Biliyordu gelemeyeceğini ama çok istiyordu gelmesini.

"Bizimkileri boğazdan geçirdikten sonra görevim bitiyor. O zaman belki gelirim" derken, bunu inanarak söylemişti. Çünkü Nil üzerinde bir adada yaşadıklarını bildiği soydaşlarını görmek istiyordu. Aralarında akrabaları da vardı.

Arsinoe ve Leonnorios, erdemli bir adam olan Lysimakhos sayesinde beraber olabilmişlerdi. Bu beraberlik her ikisine de bir güven ve heyecan veriyordu. Bunun sonsuza kadar devam edeceğine ikisi de inanmıyordu ama fırsat buldukça beraber olmaya kararlıydılar. Biliyorlardı ki, birbirlerinin gerçek dostuydular.

Geceyi beraber geçirdiler. Arsinoe ona sıkıca sarıldı. Onun nefesi, onun ona sarılışı, okşayışı, ayaklarının birbirine dokunuşu… Duyduğu bu haz onu yaşatıyordu. Sabaha kadar konuşmadılar, birbirlerine kenetlendiler ve uyudular. Sabah olunca, ayrılığın verdiği üzüntü içinde iskelede, sadece veda edebildiler birbirlerine, başka söz edemediler.

"Seni seviyorum Arsinoe"

"Ben de seni... Ara beni Leo"

Leonnorios adadan ayrıldıktan altı gün sonra, Ptolemi'nin donanmasının en güçlü iki gemisi yanaştı Samothrace adasına. Aldı Arsinoe'yi götürdü yuvasına, İskenderiye limanına.

Leonnorios Arsinoe'yi uğurladıktan sonra, adadan ayrıldı ve Dedeağaç'a geldi ama Makedonya'ya veya Trakya'ya dönmeyi düşünmedi. Askerleriyle beraber burada kamp kurarak, Anadolu ile irtibatına buradan devam etmeği planladı. Lukas'ı Tylis'e göndererek, Kommontarios ve Luturios ile görüşmesini ve Anadolu'ya geçmek için bekleyen Galatları burada kuracağı kampa getirmesini istedi. Ayrıca Brikos'a da bir mesaj yazarak onun da yanına gelmesini istedi.

Lukas'ı beklerken, bu güzel köyün iskelesinde balık avladı, ahtapot yakaladı. Balıklar küçük ve yağlıydı. Çok lezzetli oldukları belliydi. Bir kısmını askerlerine dağıttı. Geri kalanını tuzladı, teneke kutulara koydu. Ahtapotları ateşte kızarttıktan sonra, üzerine Galya'dan yanında getirdiği kuru ot tozlarından serpti ve Trakya üzümlerinden yapılmış şarapla beraber tek başına yedi.

THERMOPHYLAİ GEÇİDİ

M.Ö. 279 (125. Olimpiyat, 2. yıl)

Akikhorios hızla girdi çadıra. Son savaşta kırılan, üzerinde kanatlarını açmış kartal olan miğferi artık başında değildi. Boynuzlu sıradan miğferlerden birini geçirmişti kafasına.

“Geçit Hellenler tarafından tutulmuş.” dedi, “On binlerden fazla Aitolia ve Boiotialı askerler... Ayrıca, Phokis, Megara ve Lokria kentlerinden ve Attika bölgesinden de gelenler varmış.”

Brennos çadırdan çıkarak en yüksekteki kayalığın üzerine tırmandı. Yardımcısı Akikhorios da onu takip etti. Hellenler ülkelerinin savunması için toplanmaktaydı.

“Persleri de bu geçitte karşılamışlardı.” dedi Brennos elindeki elmayı ısırarak, “Makedonyalıların başına komutan olarak Gonatas adında yeni bir Antigon seçilmiş. O da gelmiş bin askeriyle savaşmaya. Ayrıca Seleukoslular da Anadolu’dan bin paralı asker göndermiş.”

Brennos deniz tarafına bakınca Atinalıların trieres gemilerini gördü. Sonra aşağıdaki geçide baktı. İki veya üç arabanın ancak geçebileceği geçidin bir tarafı uçurum ve aşağısı deniz, diğer tarafı da tırmanılması imkânsız metrelerce yükseklikte dik bir yamaçtı. Geçidin genişleyen bazı yerlerinde de kazan denilen sıcak su gölleri vardı.

Brennos, kabilesine gelen bir seyyar tacirinin anlattıklarını hatırladı. Etrafına toplanmışlar ve heyecanla Sparta Kralı Leonidas ve ucube Ephialtes’in öyküsünü dinlemişlerdi. Bu hain ucubeden kestirme patikayı öğrenen Persler ancak bu şekilde Spartalıları oklarıyla öldürmüş ve geçidi aşabilmişlerdi.

“Geçidi geçmemiz çok zor. Çok savaşçı kaybedeceğiz.” dedi yardımcısı.

“Bir yolunu bulacağız. Saldırı emrini ver Akikhorios!”

Galatlar dar geçitte, Hellenlerin düzenli ordularına saldırdı. Çok kayıp verdiler. Aldıkları yaralara aldırmadan savaştılar. Askerlerin çoğu üzerindeki zırh ve tuniklerini atmış çıplak savaşıyorlardı. Megaralıların mızrakları genellikle hedeflerini buluyordu. Dar geçidin geçilebilen her safhasında, karşılarında phalanksları buluyorlardı. Ön saftakiler kalkanlarıyla bir duvar oluşturarak Galatların alıştıkları ve sevdikleri göğüs göğse savaşmayı engellemiş oluyordu. Kalkan duvarı oluşturan öndekiler, uzun mızraklarıyla ilk gelen Galatları öldürüyor, ikinci sırada daha uzun mızrağı olanlar da ikinci sıradakileri. Daha arkadakiler de oklarıyla diğer Galatları saf dışı bırakıyorlardı. Göğüslerine saplanan mızrakları çıkararak delicesine tekrar düşmanlarına saldıran Galatlar, ikinci bir mızrak darbesinden ve yedikleri oklardan kendilerini kurtaramıyorlardı. Bu arada bataklığa rağmen kıyıya yaklaşan Atina gemilerinden atılan oklara da karşılık veremiyorlardı.

Brennos geri çekilme emrini vermekte gecikmedi.

Dar geçitte geri çekilen Galatlar, gemilerden atılan oklar sonucu cansız yerde yatan soydaşlarının üzerlerine basarak geçmek zorunda kaldı. Dar geçide sığamayan bir kısmı da doğu tarafındaki bataklıkta kayboldular. Bu arada geçide yukarıdan girmek isteyen bir Galat bölüğü de Phokislilerin mevzilendiği kayalığı geçemedi. Spartalıların iki yüz yıl kadar önce Persleri uçurumdan aşağı attıkları gibi, Phokisliler de Galatları aynı yerden aşağı yuvarladı.

Galatlar cesaretlerini yitirmedi. Brennos, komutanlarından Kombutis ve Orestorios’u çağırdı ve yeni planını komutanlarına açıkladı. Hellen ordusu içinde en kalabalık olanları ve en iyi savaşanları Aitolialılardı. Kendinden emin ve sert bir tonda emirlerini verdi: “Kombutis 800 süvarisiyle Aitolia’a gidecek hemen! Oresterios, sen de piyadelerini hazırla! Kombitis’in açtığı yoldan ilerleyeceksin. Oraya gidince kimseye acımayacaksın Kombutis. Aitolia köylerini istediğin gibi yağmalayabilirsin. Buradaki Aitolia askerleri köylerine gideceklerdir yaptıklarınızı duyunca. Oresterios’un 40 bin askeri de oraya Aitolia askerlerinden önce varmış olacak ve onları tuzağa düşürecek. Piyadeler ve süvariler birleşip onları orada yok edeceksiniz!”

Aynen Brennos’un planladığı gibi oldu. Evlerinin yakıldığını, kadınlarının ve çocuklarının öldürüldüğünü duyan Aitolialı askerler Thermophylia’yı bırakmak zorunda kaldı. Aitolia’da büyük bir savaş oldu. Peloponnesos’dan çok az yardım gelebildi Aitolia’ya. Aitolia askerlerinin çoğu yok edildi. Thermophylia’ya Kombutis ve Oresterios’un askerlerinin ancak yarısı geri dönebildi ama geçit rahatlamıştı.

Brennos halkının yalnız olmadığına şükretti ve Kambules’in korumasında olduğunu düşününce rahatladı.

Bu arada, keşif birliği bir zamanlar Ephialetes'in Perslere söylediği geçide giden o gizli yolu bulmuş ve Brennos, Aitolialılar gittikten sonra zayıf kalan Hellen konfederasyonuna tekrar saldırmaya karar vermişti.

Akikhorios geçitte falanks birliklerini oyalarken, Brennos yeni keşfettikleri bu dar patikalardan geçerek 40 bin kişilik savaşçı birliği ile Oita dağına tırmanmaya başladı.

O sabah dağda yoğun bir sis vardı. Phokis'liler Galat savaşçılarını göremedi. Tepede aniden beliren ve canavarlar gibi bağıran dev Galatları karşılarında görünce şaşırdılar. Bir kısmı dövüşerek can verdi, bir kısmı da geri çekildi.

Böylece Galatlar geçidi kuşatarak, Helen ordusuna iki taraftan saldırıya geçtiler.

Hellen ordusu bozguna uğradı. Kaçabilen askerlerin bir kısmı Lamia körfezinde bekleyen Atina gemilerince kurtarıldı. Kıyıya fazla yaklaşan gemilerin bir kısmı çamura saplandı, bir kısmı da Galatların saldırısından sonra sulara gömüldüler.

Böylece Brennos komutasındaki Galatlar, zorlu Hellen savunmasını delerek Thermophylai geçidini aşabildiler. Pers İmparatorluğu kadar zorlanmamışlardı.

DELPHOİ

M.Ö. 279 sonbahar

Artık yol açılmıştı. Brennos, komutanlarına yeni hedeflerinin Delphoi'daki Apollon Tapınağı olduğunu söyledi.

Brennos'un sanki iki yüz yıl önceki Pers imparatorunun izinden gitmek gibi bir arzusu vardı.

Bunu sezinleyen Trakya'daki Galat komutanları, daha fazla zorlamaması için haberciler yolladı Brennos'a. Daha fazla kayıp vermek istemiyor ve bir an önce Anadolu'ya geçmek için sabırsızlanıyorlardı çünkü. Kamp hayatından sıkılan kadınları ve yaşlıları daha kalıcı bir yuva istemekteydiler. Tüm Hellenleri Akdeniz'de suya mı dökecekti bu Brennos?

Makedonya'dan sonra Hellen tehdidinin de kaldırılması gerektiğine inanan Brennos daha ileri gitme kararını vermişti. Ordunun kuzeyinin güvene alınması ve ele geçirilen hazinenin korunması için ordusunun bir kısmını Akikhorios komutasında geride bıraktı ve Delphoi yönüne doğru yola çıktı.

Delphoi üzrerine bir Galat saldırısı olacağını anlayan Hellen konfederasyonu tekrar bir araya gelerek, bir savunma hattının kurulmasına ve Galatlara bir heyet gönderilmesine karar verdi. Ancak, bu savaşı tanrıların savaşıymış gibi savunan Brennos, elçilere ters davrandı. Keltlerin de çok eskilerden beri çok sayıda tanrıları vardı; ancak bunların hiçbirine Hellenlerin tanrılarına yakıştırdıkları ölümsüz insan veya doğaüstü yaratık gibi bir kimlik verilmemişti. Galatlar tanrıların bu şekilde insanlaştırılmasını, birbirleriyle evlenmelerini ve heykellerinin yapılmasını uygun bulmamıştı hiçbir zaman.

Hellen elçileri tanrılarının bulunduğu kutsal tapınaklara saldırmamalarını istediği zaman, Brennos şöyle dedi: “Tanrılar zengindir. Onların işi, doğadaki nimetleri insanlara cömertçe sunmak ve onlarla paylaşmaktır. Sizin tanrılarınız çok zengin. Yalnız sizin için değil, tüm insanlar için zengin olmalıdırlar. Tanrıların olan her şey herkesindir ve şimdi sizin tanrılarınız bunu bizimle paylaşacaklar.”

Galatlar, komutanlarının sözlerine büyük bir coşkuyla bağırarak cevap verdi ve tapınak civarındaki köyleri yağmalamaya başladılar.

Brennos Hellenlerin tanrılarına kafa tutmuştu. Brennos’un, Apollo’nun babasının da olduğu gibi Titan soyundan geldiği söylentileri çıktı. Hellenler Tapınağı korumak için asker sayısını arttırarak ortak bir savunma hattı oluşturdu. Kâhinlerinin Apollo ile konuşmasını istediler. Galatlar Tapınağı yerle bir edebilirdi. Biliyorlardı bunu; acaba Tapınaktaki hazineyi ve tanrı heykellerini başka bir yerlere mi taşımalıydılar, yoksa toprağın altına gömmeleri mi daha doğru olurdu? Pers istilâsında da aynı soruyu sormuşlardı Apollo’ya.

Apollo aynı cevabı verdi. Tanrılar kendilerini ve tapınaklarını koruyabilirdi.

Galatlar köylerden sonra Parnassos dağının eteklerindeki Delphoi kentini de yağmaladı. Çok miktarda ganimet elde ettiler. Kazandıkları zafer, ganimet ve içtikleri şarabın sarhoşluğu onları çılgına döndürmüştü. Hellenlere göre bu savaş, dinsizlerin yaptığı barbarca saldırı olarak yorumlanırken, Galatlar için bu belki de kutsal bir savaştı.

Akşama doğru, Galatlar artık tam Tapınağa girecekleri sırada, önce gök gürledi, sonra şimşekler çaktı. Akşam hava kararınca, göğün inlemesine yer de katıldı. Yerin bu kızgınlığı tüm gece devam etti. Tapınağın koruyucusu askerler de çullandılar saldırgan Galatların üzerlerine. Galatlar gök ve yer tanrılarının kızdığını anladı ve kaçmaya başladılar.

Hellenlere göre bu Apollo’nun öfkesiydi. Galatlara göre kendilerine kızan yer titremiş ve gökyüzü de üzerlerine çökmüştü. Kimilerine göre de bu sadece bir yer sarsıntısıydı.

Tapınak rahipleri, Apollo’nun çağrısıyla birçok kahramanın Tapınağı korumak için geldiğini söyledil. Diyorlardı ki, Delphoi’nin yerel kahramanı Phylakos ve Troy kahramanlarından Akhilleus’un oğlu Phyrrhos bile Galatlara karşı savaşmaktaydı.

Apollo’nun ve unutamadıkları kahramanlarının yanlarında olduğunu duyan Hellenler, büyük bir cesaret ve coşkuyla tekrar saldırdılar Galatların üzerine.

Brennos’un kampına yapılan baskında üzerlerine taş fırlatarak Galatları dağdan aşağı doğru sürdüler. Yamaçtan inmekte olan Galatlıların çoğu dağın diğer tarafına tırmanmış onları bekleyen Phokis’lilerin oklarıyla can verdi.

Brennos yaralandı. Sağ kalanlar, uzuvlarını kaybeden ve yaşamdan ümidi kesilen arkadaşlarını öldürerek tanrılarına kurban ettikten sonra, kuzeye doğru çekilmeye başladılar.

Atinalılar ve Aitolialılar onları kovaladı; Phokisliler de Galatların dönüş yollarındaki tüm yiyecek kaynaklarını ortadan kaldırdı.

Brennos, yardıma gelmekte olan Akikhorios'un ordusuyla buluştukları zaman pekk az kalmış olduklarını fark etti. Thermophylai zaferinden sonraki saldırılarında çok ganimet elde etmişlerdi ama bu onlara çok pahalıyla mal olmuştu.

Çok kayıp verilmişti. Ordunun erzak gereksinimi sağlanamıyordu. Hastalık vardı ve askerler arasında hoşnutsuzluk artmaktaydı.

Kuzeye doğru hızla geri çekilerek Thessalia'daki kamplarında orduyu toparlamaya çalıştılar. Kambules ve Makedonya fatihi Boglios da küçük bir birlikle güneye inerek kampa gelmişlerdi. Kommontarios, Brikos ile beraber Trakya'daki kabileleri biraraya getirmek ve Tylis'de kurulacak bir Gal birliğini organize etmek için Trakya'da kalmıştı.

Kambules hemen bir toplantı yapılmasını istedi; gülmüyordu bu defa…

Toplantıya o bölgedeki tüm komutanlar katıldı. Brennos'un yaraları giderek iyileşmekteydi. Hem istilâsını istediği gibi tamamlayamamış olmanın derdinden hem sancısından kendini fazla içkiye vermişti. Devamlı susuz şarap içmekteydi. Konuşulanları hiç sesini çıkartmadan dinledi. Arkadaşları biliyorlardı aslında büyük bir savaş kazandığını; tanrıların gazabı olmasaydı bu savaş Hellenlerin sonu olacaktı.

"Trakya'da toparlanmalıyız." dedi Kambules.

"Ordumuzun bir kısmı Tylis'e doğru yola çıktı dedi Akikhirios, "Bir kısım muhafızımız da ganimet arabalarını Tolosa'ya götürüyor."

"Güzel… Kommontarios buna sevinecek."

"Keşke Apollon'a saldırmasaydık; çok savaşçımızı kaybettik." dedi Boglios safça, taş atmaya niyeti olmadan Brennos'a.

Başı öne eğik olan Brennos irkildi bu sözü duyunca; ayağa kalktı ve gülümsedi. Boyu daha uzun gözüküyordu sanki.

"Görevimi tamamladım." dedi. O anda beline zincirle bağladığı kılıcını sağ eliyle çekmiş ve yukarıdan sol göğsüne saplamıştı.

PAVOLKE

(Vratsa yakınında bir köy, Bulgaristan'ın kuzeybatısı)

Brennos, görevini tamamladığına inanarak, öteki dünyada daha mutlu bir yaşam beklentisiyle yaşamına son vermişti. Büyük bir törenden sonra Makedonya topraklarında cesedi yakılmıştı. Törenden sonra Trakya'ya doğru dönüşe geçen Kambules'i yolda kötü bir sürpriz bekliyordu.

Makedonya'nın Galatlarca istilasından sonra, İskender'in tek gözlü generalinin torunu Antigon Gonatas, Makedonya topraklarında dağılmış askerleri topluyor ve fırsat buldukça da Galatlara saldırıyordu. Kambules'in izini sonunda bulmuştu.

Galyalıların lideri, Gonatas'ın askerlerinin saldırısına uğradı. Brennos'un ölümünün üzüntüsü ve Tylis'de kuracakları krallığın heyecanı içinde düşüncelere dalmış giderken bir Makedon askerinin okuyla atından düştü ve oracıkta öldü güleç yüzlü babacan lider Kambules. Yanındaki tüm muhafızlar da Gonatas'ın askerleri tarafından öldürüldü.

Galyalılar, son bir hafta içinde iki liderini kaybetmişti. Biri gözüpek bir cengaver olan komutanları Brennos, diğeri de bilge kişiliği ve güleryüzüyle ün salmış yöneticileri Kambules…

Kambules'i Trakya'da Galyalılar dışındaki kavimler de çok sevmişti. Zaman zaman savaşmış olsalar da Illyrialılarla, Daçyalılarla hatta Triballilerle çok iyi diplomatik ilişkiler kurmuştu. Trakya'da bir barış onun sayesinde oluşmak üzereydi. Cenaze törenine sadece Galyalılar değil, diğerleri de katıldı. Her bir temsilci, Kambules'in bir zamanlar kendilerine hediye ettiği, tork dedikleri boyun halkasını takmıştı boynuna.

Kambules dışında baskında ölen altı yüksek rütbeli komutanı için de mezar düzenlenmişti. Mezarlar için hazırladıkları yontulmuş taşları getirdiler ve yedi mezarın etrafına daire olacak şekilde dizerek yere diktiler.

Bu taşların küçük olanlarına Kambules'in çok etkilendiği ve hep anlattığı Kelt takviminin simgesel mevsimleri olan tavşan, balık, kuş ve başak motifleri işlenmişti. Büyük taşların üstünde de Epona ve Apollo-Pyton motifleri yontulmuştu. Bu taşların bir yüzünde ata binen tanrıça Epona, diğer yüzünde de vücuduna doladığı yılanıyla Apollon figürleri vardı. Bu figürler Delphoi savaşındaki, unutulması çok zor olan, Kelt ve Hellen tanrılarının çatışmasını anlatılıyordu besbelli.

Kambules mezarına yatırıldıktan sonra, üzerine kınında kuş ve ejderha motif oymaları olan kılıcı konuldu. Babasının ona ergenlik töreninden sonra verdiği ve hiç çıkarmadığı altın torku da boynundaydı. Mezarların üzerleri toprakla örtüldü.

Pavolke köyü yakınındaki bu büyük tümülüs ve etrafındaki altı küçük tepe, törenden yıllar sonra da Trakyalılar tarafından ziyaret edildi.

LYSİMAKHEİA

M.Ö. 277 (125. Olimpiyat, 3. yıl)

Bu son olimpiyat için Trakya ve Makedonya'ya 300 binden fazla Galyalı gelmişti batıdan. Değişik verilere göre 150 binden fazla piyade ve 20 bin kadar da trimarkisa atlılarının Makedonya ve Hellas savaşlarına katıldığı söylenir. Bu savaşlara katılanların çoğu öldü. Sağ kalanların bir kısmı, ganimetlerle Galya'ya döndü. Diğerleri de onları Makedonya ve Trakya'da bekleyen ana gruba katıldı.

Bolgios'un batı kanadının güvenliği için kuzeyde bırakmış olduğu Bathanattos komutasındaki askerler ve bu bölgedeki kabileler bir araya gelerek, Serbia'da bir Galat krallığının temelini atmışlardı. Delphoi savaşından sağ kurtulan Brennos'un askerlerinin bir kısmı savaş sonrası bu birliğin merkezi olan Singidinum köyünü aramaya başladı. Bazıları için Bathannattos öylesine bir umut olmuştu ki, askerler arasında "Bathanattos yolu" diye şarkılar söylendi. Illyria'nın doğusu ve Makedonya'nın kuzeyinde Tuna ve Moravia nehirleri arasında kurdular krallıklarını ve onlara Skordiks denildi. Bu krallık daha sonraki yıllarda yapılan Trakya savaşlarına kadar devam etti ve ardından bugünkü Arnavutluk olan Illyria topraklarına katıldı.

Kambules'in cenazesinden sonra, liderlerinin öcünü almak isteyen Galatlar, Gonatas'ın üzerine gitmeye karar verdi.

Makedonya'nın başına geçebilme uğraşında olan Antigonos Gonatas, Galatların liderini öldürdükten sonra, Lysimakhos'un eski başkenti Lysimakheia'yı kendine yurt edinmişti. Galatların bir kısmı Makedonya'nın bu eski başkentine doğru yürüyüşe geçti. Gonatas'a saldırmak için yola çıkmış savaşçılar yanında, Trakya'nın topraklarında aradıklarını bulamayan ve Anadolu'ya geçmek isteyen Galatlar da vardı bu yürüyüşte. Kerethrios ve Luturios komutasında Lysimakheia yakınlarına geldiler.

Önce Gonatas ile anlaşmaya çalıştılarsa da olmadı. Şehre saldırmaya karar verdiler. Luturios beraberinde olan kadın ve çocukları yük dolu arabalarla Lysimakheia'nın kuzeydoğusunda, Khersonesos (Gelibolu) yarımadasının Marmara tarafında güvenli olan bir bölgeye götürdü.

Gece, ayın bulutların altında olduğu karanlık bir anda, Kerthrios'un savaşçıları Lysimakheia'ya saldırdı.

Ancak Galatların bir saldırı yapacağını öğrenmiş olan Gonatas hazırlıklıydı. Galatlar bu tuzağa düştü. Çaresizce savaştılar. Zincirden yapılmış zırhlarını

çıkartıp fırlattılar ve zorlu savaşlarda genellikle yaptıkları gibi çıplak dövüştüler ama yenildiler. Kerethrios ve askerlerinin çoğu öldü. Sağ kalanların bir kısmı kuzeye geri dönerek, Karadeniz kıyılarında Kommontarios'un birliklerine katıldı. Diğer bir kısmı da Luturios ve askerlerinin Marmara kıyısında kurduğu kampa yerleşmiş olan ailelerinin yanına gitti.

Kerethrios'un savaşları ve Kambules'in diplomatik girişimleri sonucu Trakya'da birikmeye başlamış olan Galya kabileleri, Kommontarios liderliğinde başkenti Tylis olan bir Galat birliğini en sonunda kurabildi. Kambules öldükten sonra, Kommontarios onun yerine geçerek yönetim ve diplomatik işleri yürütmeye devam etti.

Aslında bu bölgelere daha İskender Perslerle savaşmaya başlamadan bazı Kelt kabileleri yerleşmeye başlamıştı. Hatta ilk gelenlerden biri olan Gelatin kabilesinin savaşçıları İskender için paralı asker olarak çalışmışlardı bile…

Sonunda, daha önceleri buralara gelmiş olan kabileleri bir araya getiren Kommontarios, savaşlardan sonra onlara katılan Galatları da yanına alarak Tylis krallığını kurmuş oldu.

Leonnorios, Makedonya'da güvenliğin sağlanmasından sonra daha güneye kayarak Hellenlerle savaşa girişilmesini hiç uygun bulmadığından Brennos'un yanına geri dönmemiş, kendi küçük ordusunu yerleştirdiği Marmara'nın kuzey kıyılarında kalmayı tercih etmişti. Burada, Seleukos ve Bithynia krallıklarından gelecek haberlere göre, Anadolu'ya geçmek için en iyi zamanı ve en iyi şartları yakalamaya çalışıyordu.

Bu arada, Lysimakheia yakınlarında, Luturios ve yönetiminde olan 20 binden fazla Galat, daha kuzeyde kamp kurmuş olan Leonnorios'dan gelecek haberi beklemekteydiler.

HELLENPONTOS VE BOSPOROS

M.Ö. 277 (125. Olimpiyat. 4. yıl)

Antigonos Gonatas'ın Lysimakheia'daki galibiyeti, Makedonya ve Hellen kentlerinde büyük sevinçle karşılandı. Bu zafer karşısında, Makedon ordu meclisi Galatların yerle bir ettiği ve şimdi dağılmakta olan Makedonya'ya yeni bir düzen verebilme ümidiyle Gonatas'ı Makedonya'nın yeni kralı olarak ilan etti.

Gonatas, başkent olarak Kassandra'yı kullanmaya karar vermişti. Ordusunu Makedonya'nın içlerine çekti. Khersones yarımadasında yeni gelenlerin de katılımıyla çoğalmış olan Galatlar, Lysimakheia kentini ele geçirdi. Artık yarımadaya Gallipolis (Gelibolu) denmeye başlandı.

Diadokhia savaşlarından sonra Anadolu'da artık Makedonların bir etkisi kalmamış, Seleukos ve Bithynia krallıkları burada iki büyük güç olarak söz sahibi olmuşlardı. Leonnorios ve Luturios karşıya geçmek için bu krallıklardan haber bekliyorlardı. Leonnorios ve savaşçıları Byzantion topraklarına baskınlar düzenlemekteydiler. Marmara denizinin kuzeyindeki kentler, Galat baskınlarından ve yağmadan korunmak için Galatlara beş, bazen de on bin altından oluşan savaş vergilerini vermeye razı olmuştu.

Lysimakheia'ya yerleşmiş olan Luturios karşı tarafa geçmek için gereken gemileri bulamıyordu. Leonnorios da Nikomedes'in desteğini henüz alamamıştı. Her ikisinin de birlikleri aileleriyle beraber ayrı kamplarda yerleşmiş durumdaydı.

Leonnorios Lysimakheia'ya geldi ve iki lider bir toplantı yaptılar.

"Byzantion kentlerinden iyi vergi alıyoruz ama artık daha fazla beklemek istemiyoruz." dedi Leonnorios.

"Karşıdaki Antiokhos'un generali gemi göndermeye söz verdi ama hâlâ haber yok." dedi Luturios.

"Bence beklemeyin. Kaçırın şu gemileri!"

"Biraz sabret! Hani sen Nikomedes'i Ephesos'dan tanıyordun, ne oldu?"

"Nikomedes Byzantion'a çağırdı bizi. Yarın gideceğim yanına. Tamam derse o tarafa götürmek istiyorum benimkileri. Oradan nasıl geçeceğimizi bilmiyorum ama yine de ben Bosporos'dan geçmeyi düşünüyorum."

"Ayrılalım mı diyorsun?"

"Hayır. Sadece ayrı yerlerden Anadolu'ya geçelim diyorum. Sen bekle burada. Bu arada biz gidelim Byzantion'a. Nikomedes kardeşiyle kavgalı ve

Seleukoslar ona saldırmak üzere. İnanıyorum ki benden yardım isteyecek. O, Byzantionluları ikna eder ve biz Bosporos'dan geçeriz. Sen de gemileri bulunca buradan geçersin. Sonra iki grubu buluştururuz bir yerlerde."

"Bu arada Tektosag kabilesi de geliyormuş bize katılmak için. Şu sıralarda bizim Skordikslerin oralardaymışlar."

"Haber gönder Bathanattos'a, Byzantion tarafına göndersin yeni gelenleri. Bosporos daha dar; oradan daha kolay geçilir diyorlar. Senin burada gemi zorluğun var. Biz daha fazla olsak da problem olmaz herhalde…"

"Tamam gönderirim. Sen de bana haber gönder Lukas'la en ufak bir değişiklikte. Tamam mı?"

"Tamam fakat sen de düşün şu Makedonyalıların garnizonundaki gemileri. Bence kaçırabilirsiniz onları."

"Yarın ben şu Suriyeli generalle konuşayım bakalım tekrar."

"Tanrılar sizi korusun." dedi ve atına atlayarak kendi kampına doğru yola çıktı. Gece olmadan varmak istiyordu kampa.

---------- o ----------

Dediği gibi oldu. Ertesi sabah arabaların tekerlekleri Byzantion'a doğru dönmeye başladı. Konvoydan önce Byzantion'a ulaşan Leonnorios, Nikomedes ile görüştü.

Nikomedes, kardeşi Zipoites'in Seleukos Kralı Antiokhos ile anlaştığını ve kendisini yok etmeyi planladığını anlattı Leonnorios'a. Eğer askerleriyle kardeşine karşı savaşırsa boğazı geçmelerini sağlayacaktı.

Leonnorios kabul etti bu teklifi. Nikomedes da Kuzey Ticaret Birliği üyesi olan Byzantion ve Kalkhedon (Kadıköy) kentlerini ikna etti. Daha önce Galatların boğazı geçmesini istememelerine rağmen, Galatların Bosporos'dan geçmesine yardım ettiler.

Leonnorios, Brikos ile beraber Kalkhedon yakınlarındaki çamlık bir tepeden Bosporos üzerine sıralanmakta olan küçük gemileri seyrediyordu. Boğazın her iki

yakasında tepeler kocaman ağaçlarla kaplıydı. Yamaçlardan kıyılara doğru ise küçük ağaçların üzerindeki çiçekler boğazın koylarını morumsu bir dantel gibi süslemişti.

Avrupa yakasında, ince boynuz şeklinde dar bir körfez ile Marmara denizi arasına sıkışmış gibi gözüken Byzantion kentini izlediler biraz kıskanarak. Kendilerinin de bir kenti olsun istiyorlardı.

Rüzgâr sertleşmiş denizde dalgalar büyümüştü. Gemiler iskeleye yanaşıp yüklerini boşaltmakta zorluk çekiyordu. Limanından ayrılarak Galya'dan gelen yolcularını almak üzere Bosporos'da kuzeye doğru yol alan bir yük gemisini gözleriyle takip ettiler konuşurken.

"Şu notos (lodos) bitse de gemiler yanaşabilseler iskeleye."

Huzursuzdu Brikos. "Karşıya geçince büyük körfezi dolaşır ve bir an önce Marmara'nın güneyine gideriz. Oralarda buluşacağız Luturios'la."

Leonnorios ise sakindi.

Brikos, Trakya'da kendisine katılan Tektosag kabilelerini de beraberinde getirmişti. Yanında Boglios'un askerlerinden bir birlik de vardı.

Boglios'un Gonatas'ın paralı askerlerince öldürüldüğü haberini alınca çok üzülmüştü Leonnorios. Aklını kullanabilen bu cesur asker çok faydalı olabilirdi Anadolu'da soydaşlarına.

"Luturios gemi bulabildi mi ?"

"Suriyeli generalin yardımıyla Makedonya garnizonundaki gemileri kaçırabilmişler. Kaptan da bulmuşlar. Habercinin dediğine göre, yarın geçmeye başlayacaklarmış Hellenpontos'u."

İskender de Anadolu'yu işgâl ederken her iki boğazı kullanmıştı.

Galya'dan gelen 20 binin üzerinde göçmen Anadolu topraklarına gidiyordu şimdi. Bosporos İskender'den sonra ilk defa görüyordu böyle bir kalabalığı.

Arabaların çoğu gemilerle geçmişti Asya tarafına. Ancak bakmışlardı ki binlerce kişinin ellerindeki küçük gemilerle taşınması çok zaman alacak, gemileri yan yana dizerek bir geçici köprü yapmayı düşünmüştü Klakhedon'lular. Yan yana getirdikleri tekneleri ve salları zincirlerle ve uzun takozlarla birbirlerine bağlayarak boğazın akıntısına karşı koymaya çalıştılar.

Geçici köprü boğazın en dar yerine yapılmıştı. Karaya ayak basan Galatlar Kalkhedon'a hiç uğramadan doğuya yollarına devam etti. Byzantionlu ticaret gemilerince normal yoldan taşınan Galat arabaları ise Kalkhedon iskelesine indirildi. Galat arabaları ve Galat ahalisi bu küçük kenti doldurmuş ve bir süre ortalık karışmıştı. Ancak, yaptıkları anlaşmaya uyarak boğazdan geçiş tamamlanır tamamlanmaz, kenti terk etmeye başladı Galatlar.

Anadolu'da Nikomedes için savaşı ve sonra nereye yerleşeceklerini düşünürken, Byzantoin gemisi Bosporos'un ortalarında bir yerdeki iskeleye yanaşmıştı. Galat konvoyunun artçı birlikleri de bu son gemiye biniyorlardı artık. Galatların Bosporos'dan geçişleri tamamlanmak üzereydi.

---------- o ----------

Bu arada Luturios, Makedonyalıların üç trieres ve iki küçük gemisine el koymuş, sefere başlatmıştı. Gemiler iki gün boyunca durmaksızın Galat askerlerini ve ailelerini Hellenpontos boğazından geçirerek Asya yakasına taşıdı.

Troas bölgesinde kamp kuran Luturios, Leonnorios'dan haber beklemeye başladı. Kios'u geçerek Marmara'nın güney kıyılarına inen Leonnorios'un kabileleri, bir ay kadar sonra Luturios'un kabileleriyle Makestos (Simav) ırmağı kıyılarında buluştu.

Brikos önderliğinde Bosporos'u geçen Tektosag kabilesi, Tolosa'dan gelmekte olan diğer kabileleri beklemek için Kalkhedon'da kaldı.

Erzak sıkıntısı çeken Luturios, yolda Kyzikos (Erdek) kentine baskın yapmak zorunda kalmıştı. Yiyecek ve diğer gereksinmelerini sağlamışlardı ama Kyzikoslular Galatları püskürtmüş ve Luturios deneyimli savaşçılarından önemli bir kısmını kaybetmişti.

İki ana konvoy halinde yeni yurtlarına ulaşan bu Galat kabileleri, geldikleri grupları bozmayarak, yolda kaybettikleri en yaşlı liderlerinin adlarını verdikleri iki ana kabileye ayrıldı.

Leonnorios'un konvoyundaki kabileler Tolistobogi, Luturios'un kabileleri ise Trokmi adını aldı.

Buluşma yerine Nikomedes'in askerleri de geldi ve Galatlara istedikleri silâhlar ile atları verdiler.

Artık Galatlar Nikomedes için savaşmaya hazırdı.

Tolistobogi ve Trokmi kabileleri, Bithynia askerleriyle beraber, Nikomedes'in kardeşi Zpoites ve onu destekleyen Seleukos ordularını yendiler. Böylece Nikomedes'e olan borçlarını ödemiş oldular.

Galatların bu zaferi sonucu, Nikomedes, tahtına göz dikmiş olan kardeşinden kurtuldu ve Bithynia'nin tek sahibi oldu.

Galat savaşçılarının Küçük Asya'daki varlığı, Korupedion'daki son Diadokhoi savaşından beri Anadolu'nun sahibi durumunda olan Seleukosların buralardaki gücünü sarsacaktı. Artık Anadolu platosunda Galatlar da söz sahibiydi.

BATI ANADOLU

M.Ö. 276 (126. Olimpiyat, 1.yıl)

İskender'in generalleri ve oğulları arasındaki savaşlar bittikten sonra, Makedonya, denizin karşı tarafında kendi kabuğuna çekilmiş, Anadolu'da en büyük güç Seleukos Krallığı olmuştu.

Suriye'nin de büyük bir kısmını içine alan ve Hindistan'a kadar uzanan Seleukos ülkesi, o zamanların en geniş topraklarına sahip bir krallık durumundaydı. Ptolemi hanedanlığı ise, Mısır ve çevresi dışında, Doğu Akdeniz kıyıları ve Kuzeybatı Afrika topraklarında hâkimiyet elde etmişti. Anadolu'da, Akdeniz ve Karadeniz kıyılarındaki birkaç kolonisi dışında önemli bir etkinliği yoktu.

M.Ö. üçüncü yüzyılın başlarında, Anadolu'da yeni krallıklar ortaya çıktı.

Bu krallıkların ilki Galatların Anadolu'ya geçmesine yardım eden Bithynia Krallığı'dır. Daha sonra Pontos ve ardında Kappadokkia krallıkları kuruldu.

Lysimakhos'un hazinelerini emanet ettiği Philetairos ise krallığını daha sonraları Bergama'da kurmuştur. Bergama Krallığı, gelecekteki olimpiyatlarda Romalılarla ilişkilerini arttıracak ve Anadolu'da Roma hâkimiyetinin oluşmasında önemli bir rol oynayacaktır.

Anadolu sanki hiç kimsenin toprakları gibiydi. Bu zaman diliminde buralara ayak basan Galatlar, Anadolu'yu istilâ etmek için değil, yeni bir yurt edinebilmek için gelmişlerdi.

Anadolu'ya ayak basar basmaz kendilerini bir savaşın içinde buldular. Bu savaşı kazanıp Nikomedes'e verdikleri sözü yerine getirdikten sonra, bir süre şaşırdılar. Nikomedes, "Frigya taraflarına gidin, oralarda bir yerlere yerleşin." demişti ama bu o kadar kolay olmadı. Evleri yoktu, tarlaları yoktu; kadınları, çocukları, yaşlıları yanlarındaydı. Yaşamlarını devam ettirebilmek için rastladıkları köy ve kasabalara saldırdılar. Önce yiyecek için derken, bu kez ele geçirdikleri ganimetlerle zenginleşmeye de başladılar.

Küçük Asya'ya iki koldan üç Galyalı komutanın önderliğinde gelen Galatlar aslında on yedi kabileden oluşmaktaydı. Bir araya gelen kabile başkanları üç ana kabile şeklinde örgütlenmeye karar verdikten sonra, kura çekerek Batı Anadolu'yu kendi aralarında paylaştılar.

Batı Anadolu'nun kuzeyi, Hellenpontos'a kadar Troas bölgesi, Luturios başkanlığında Trokmelerin, güneydeki kıyılar ve Ionia, Leonnorios başkanlığında Tolistobogların olmuştu. Brikos liderliğinde gelen Tektosaglara ise daha iç kısımlar düşmüştü yani Frigya bölgesinin güneybatısı ve Lidya.

Daha henüz belli bir yerleşim alanları yoktu. Bu kura çekimi yerleşecekleri bir yurt alanı için yapılmamıştı. Bu bölüşme, kentlerden alınacak haraç veya verginin bir paylaşımıydı sadece.

Bu arada Nikomedes ile yapılan anlaşma da yürürlükteyri. Byzantion'da yapılan toplantıya Bithynia dışında diğer Kuzey Ticaret Birliği'ne bağlı kentler de katılmıştı. Pontos Krallığı da bu birliğin içindeydi ve Kappadokia Krallığı da bu anlaşmayı desteklemişti.

Galatlar ittifak üyelerinin dostları olacaklarına söz vermişti. Müttefiklerin düşmanlarına istendiği zaman saldıracaklar, bunun karşılığında kabile başkanlarına ve askerlere altın verilecekti. Sanki paralı asker sözleşmesi gibi olan bu anlaşmaya göre, Galatlar müttefiklere ait bölgelere saldırmayacak, başka yerlerde istediklerini yapacaklardı. Hatta Seleukos bölgesine saldırmaları teşvik bile edildi. Bithynia ve Pontos krallıkları onlara silâh da verdiler. Zaten gereksinmeleri olan ve savaşmaktan korkmayan Galatlar, Batı Anadolu'daki korunmasız yerleşim bölgelerine saldırmaktan çekinmediler.

O kadar korku saldılar ki, kurtulan kentler tanrılara şükranlarını belirtmek için anıtlar dikti. Tektosagların Thyateira (Akhisar)'da ele geçirdikleri esirler için ödenen fidyeler, Trokmilerin Kyzikos'a defalarca saldırması, Tolistobogilerin bölgenin en zengin tapınağı olan Didyma Tapınağı'nı yağmalamaları unutulmadı. Uzaklarda olan Seleukos Kralı Antiokhos ile direk temas haline gelmediler ama kral, halkına yapılan bu saldırıları önlemek için, Galatlara fidye ödemek zorunda kaldı.

Aslında haraç ya da fidye değildi istedikleri. Tarlalarını sürüp hayvanlarını besleyecekleri, ekmek ve tuzlarını elde edebilecekleri, etlerini tuzlayıp şaraplarını yapabilecekleri bir yurt onlar için en büyük ganimet olacaktı. Anadolu'da onların olan bir Galaterra (Galat bölgesi) en büyük hayalleriydi.

ERYTHRAİ (Ildırı, Çeşme)

M.Ö. 275 (126. olimpiyat, 1.yıl)

Leonnorios Brikos'un geldiği haberini aldığında, Erythrai'ye yaptıkları son saldırıdan yeni dönmekteydi.

Yaralı askerlere cesaret vermeğe çalışan Leonnorios'un vücudu kan içinde kalmıştı. O da bıkmıştı artık bu sonu gelmez gibi görünen saldırılarından… Kentin savunmasını üstlenmiş olan Erytharaili komutanlar halkı çok iyi örgütlemiş ve Galatların kenti yağmalamalarını önlemişlerdi.

Kafasında kocaman miğferi ile Lukas geldi yanına.

"Polikritos adında bir komutan seninle konuşmak istiyor."

Gittiler Erythrai'yi koruyan komutanın yanına.

"Toparlayabildiğim bu kadar." diyerek içinde altın olduğu anlaşılan kocaman iki çuvalı fırlattı yere Polikritos.

"Tamam." diye cevap verdi, çuvalların içine bakmadan Leonnorios. Lukas'a savaşçılarını geri çağırmasını söyledi ve diğer bir yardımcısına da esirleri serbest bırakması için emir verdi.

Sonra sordu Polikritos'a: "Sizin buralarda kehanetleri doğru çıkan bir kadın varmış; nerede mağarası onun?"

"Yakında, şu ilerideki kırmızı tepenin yanındaki sıcak su havuzlarının orada."

"Söyleyebiliyor mu geleceği?"

"Cumaeli Sybil kadar olmasa da bizim Sybilimiz de iyi bilir. Bizde topluyoruz onun yapraklara yazdıklarını. Dediğine göre Cumae'de öğrenmiş maharetini."

İkisi de gülüştüler onca kan dökülmüş olmasına rağmen. Polikritos, seneye yine ödeme yapabileceğini söyledi ve saldırmamalarını istedi. Leonnorios da başını sallayarak onayladı.

Elçi olarak gönderdikleri Polikritos adına bir anıt yaptı sonra Erythrai halkı. Evlerine dönmelerini sağladığı için onurlandırdılar onu. Ancak bu direniş ve anlaşma onlara pahalıya mal olmuştu; sonraki aylarda yiyecek sıkıntısı çektiler ve Antiokhos onlara hububat yardımı göndermek zorunda kaldı.

"Gel benimle… Sybil'e gidiyoruz" dedi tam yanına yaklaşmış olan Brikos'a.

Kırmızı tepeye giderken sordu ona Sybil'i duyup duymadığını.

Her yeri gezmiş tozmuş olan Brikos, “Ben onun üstadını bile bilirim.” dedi.

“Cumaeli kahini mi?”

“Onun mağarası Roma’nın güneyinde bir yerlerde.”

“Gördün mü yani onu?”

“Evet… Kavanozun içindeydi.” diye cevap verdi gülerek.

“Dalga geçme!” dedi Leonnorios.

Brikos anlatmaya devam etti: “Roma’ya gittiğimde görmüştüm onu.” (Brikos tüm kabilelerin dış işleri ile uğraştığı için Galya dışında da birçok yere gitmişti Avrupa’da.) “Apollo Tapınağı’nın rahibesiymiş Sybil bir zamanlar. Çok güzel olan bu rahibeye Apollo çapkınlık yapar ve laf atarmış. Bir gün dile benden ne dilersen diye sormuş. Sybil eline yerdeki kumdan bir avuç almış ve yeryüzündeki kum taneleri kadar ömrü olsun istemiş. Apollo da peki demiş ve dediğini yapmış. Söylendiğine göre, her biri yüz on yıl süren dokuz insan ömrü yaşayacakmış artık Sybil.”

Durdu, “Sakın kaçıncısında olduğunu sorma!” dedi ve gülerek devam etti, “Ancak Sybil’in ölümsüzlüğü tanrılar gibi olmamış. Hiç yaşlanmıyormuş ama seneler geçtikçe de küçülüyormuş. Artık o kadar küçülmüş ki, Cumaeliler onu bir cam kavanoza koymak zorunda kalmış. Küçükmüş ama konuşabiliyormuş ve kehanette bulunabiliyormuş”

Mağaraya vardıklarında, girişinde uçuşmakta olan yapraklar gördüler.

Leonnorios bir tanesini yakaladı peşinden koşarak ve üzerinde yazılanları okumaya başladı. Brikos da yakalamaya çalıştı bir tane ama becermedi. Rüzgâr düğerlerini gökyüzüne doğru savurmuştu.

Yaprağın üzerinde ne yazdığını sordu heyecanla Leonnorios’a. Arkadaşı gösterdi ona yaprağı. Şaşırdılar ikisi de görünce üzerinde yazılanı. Arsinoe Sybil ile haber göndermişti sanki.

“Güneye git güneye! Denizleri de aş, git güneye. Kavuş sevgiline…”

Şaşkınlıkları geçmeden yürüdüler mağaranın içlerine doğru ve gördüler Sybil'i. Ancak bu Sybil hiç de öyle küçücük bir şey değildi. Kocaman bir kadındı. Oturmuştu yerdeki yastıklardan yapılmış bir döşeğe, onları bekliyordu. Çok şişmandı. Kocaman memeleri vardı. Frigya tapınaklarında gördükleri ana tanrıça gibiydi.

Onlar bir şey sormadan o konuştu, "Bekleyin" dedi ve beklediler…

Beklediler… Daha ne kadar daha bekleyeceğiz gibilerinden birbirlerine bakarken Sybil'in değişmekte olduğunu fark ettiler. Kadının rengi solmuştu. Buğday çuvalına başını sokmuş gibi bembeyaz olmuştu yüzü. Siyah saçları dikleşmeye başladı. Şişman kadın soluk soluğa gelmiş, memeleri içeri çökmeye başlamıştı. Kocaman memeleri yok olmuştu sanki.

Konuşmaya başlayınca daha çok şaşırdılar. Çünkü sesi de değişmişti. İnsan sesine hiç benzemeyen bir sesle, "Biriniz güneye, biriniz doğuya." dedi.

Brikos'un yakalayamadığı yaprakta doğunun neresi olduğunu yazıyor muydu acaba diye düşünürlerken ikisi, cevap geldi: "Doğudaki çam ağacının altında bulacaksın onu. Git oraya. Koru onu!"

Rengi daha da soluklaşmış ve sesi iyice çatallaşmıştı, "Seninki de güneydeki deniz fenerinin dibinde,"

Akşam arabalardan birinin içinde uyurken, çam ağacını düşündü Brikos.

İSKENDERİYE PHAROS FENERİ

Aynı zaman

Leonnorios ve Brikos Erythai'deki mağaradayken, Arsinoe de Ptolemi'nin yeni yaptırdığı İskenderiye fenerinin altındaki koca taşlardan birinin üzerine oturmuş Akdeniz'i seyrediyordu.

Daha fener tamamlanmamıştı. Babası başlatmıştı fenerin inşasını o Lysimakheia'dayken. Büyümekte olan çocuklarının eğitimi ile uğraşıyordu o zamanlar.

Kassandrea'da ölen çocuklarını hatırladı. Büyük oğlu Nios'u dayısının yanına gönderdiğine hep sevinirdi hatırladıkça o kâbus gibi günleri.

Ptolemi Nios, Suriye'de Seleukos'lara karşı savaşıyordu şimdi.

Fener, Pharos adası üzerinde yapılmıştı. Bitmemiş olmasına rağmen yüksekliği en büyük piramitin boyuna yaklaşmıştı. İki limanın arasında denize doğru yapılmaktaydı fener. Limanlardan göl ve kanal tarafında olanı Nil nehrinde seyir edecek gemiler içindi; diğeri ise Akdeniz ticareti için kullanılıyordu.

Bu limandan ayrılırken 25 sene önce, Euklid de gelmişti onu uğurlamaya. "Element" adlı kitabını yeni bitirmişti o zamanlar. Babası ile arasında geçen konuşmayı unutamamıştı hiçbir zaman. Evlenirken bile atmadığı, en sevdiği oyuncakları olan, Euklid'in ona verdiği koni ve kübü eline alınca hep hatırlardı o konuşmayı.

Kral sormuştu Euklid'e yeni kitabını inceledikten sonra, "Euklid! Geometriyi anlamak için bu kitabın daha kısa ve basit olanı yok mu?"

Babası zorlanmıştı Element'i okuyunca ve anlamamıştı hepsini doğal olarak…

Euklid şöyle cevap vermişti hafifçe gülümseyerek; “Kralım! Geometriye giden bir kraliyet yolu yoktur.”

Eski anılara daldığı sırada, yeni kocası II. Ptolemi arkasında durmuş omuzlarını masaj yapar gibi ovalamaya başlamıştı. İskenderiye fenerini mimarlarıyla beraber denetleme işini tamamlamış ve karısının yanına gelmişti. İki kardeş, çocukluklarından beri iyi anlaşırlardı. Ptolemi doğduğu zaman Arsinoe yedi yaşındaydı ve yardım ederdi annesine ve bakıcılara… Evlendiği zaman on yaşındaydı kardeşi. Babaları öldükten sonra, çok çalışmıştı yeni kral babasının projelerini tamamlamak için… Şimdi Arsinoe de yanındaydı ve daha kuvvetli olmuşlardı.

“Seneye bitecek.” dedi, dünyanın gerçek anlamda ilk deniz fenerine başını kaldırarak bakarken.

“Ptolemi festivaline yetiştirmeliyiz.” dedi Arsinoe.

Elele tutuşarak kütüphaneye gitmek üzere bekleyen kraliyet arabasına doğru yürüdüler.

Eski karısının da adı Arsinoe idi. Lysimakhos’un kızı olan I. Arsinoe yani şimdiki karısının üvey kızı ayak uyduramadı kocasına.

II. Ptolemi, kardeşi Arsinoe Mısır’a gelince çok sevinmişti. O sıralar karısı Arsinoe’nin huysuzluğu üzerindeydi ve kralın kulağına karısı hakkında kabul edilemeyecek söylentiler gelmekteydi. Karısının ihanet planları yaptığını, üvey kardeşi Magas ile bir olup onu öldüreceklerini öğrenince karısını güney Mısır’da Koplos kentine sürgüne gönderdi. Bir sene kadar sonra da evlendi kardeşiyle.

İsis ve Osiris gibi evlendiler.

Mısır hanedanlarında, tanrıların da yaptığı gibi akraba evlilikleri çok yadırganmıyor, krallığın selameti ve kutsallığı adına kabul görülebiliyordu. Ancak Hellen dünyası için bu olay bir skandal olarak yorumlandı. Ptolemi hayatından memnundu ve dış dünyaya kulak asmadı. Mısır halkı da zaten önceden sevdiği Arsinoe’nin döndüğüne sevinmiş ve bu evlilikten memnun olmuştu.

Düğün Mısır kraliyet âdetlerine göre yapıldı. Ptolemi ve Arsinoe’ye “kardeşini seven” anlamına gelen Philadelphos unvanı verilmişti artık.

İSKENDERİYE KÜTÜPHANESİ

Kütüphane muhafız komutanı karşıladı kral ve kraliçeyi.

Önce yeni açılan arşiv bölümüne gittiler. Sonra çalışma odalarını dolaştılar. Genç öğrencilere ders veren filozoflar onları görünce eğilerek selam verdi. M.Ö.280 yılında yılan sokmasından ölen Demetrios'dan sonra, Aristo okulunu devam ettirebilmek için yeni hocalar getirtmişlerdi Hellas'dan. Büyük düşünürlerden Phaleronlu Demetrios ise kütüphanenin ilk dönemlerinde, Arsinoe evlendikten sonra gelmişti Mısır'a. Babası ona kütüphaneyi kurma görevini vermişti.

Daha önce toplanan kitapları organize etmeye başlayan Demetrios, kralın Müz Tapınağı'nda kurduğu sanat ve felsefe salonlarına yenilerini kattı ve Aristo öğretisini uygulayacak alt yapıyı geliştirmeye çalıştı.

Aristo'nun özel kitap koleksiyonu da buradaydı. Parşömen rulolarının sayısı 500 binden fazlaydı. Kütüphanede, Hellen dünyasının akıl, bilgi ve düşüncesini yansıtan el yazması kitapların sayısı da artmaktaydı.

I. Ptolemi'nin üstün aklı ve Demetrios'un önerileriyle kurulan bu kütüphaneye oğlu II. Ptolemi'nin de katkıları oldu. Annesi Berenice gibi, Arsinoe de söz vermişti babasına bu kütüphaneyi dünyanın en büyük bilim ve sanat merkezi yapacaklarına.

İskenderiye'ye döndükten sonra Arsinoe kendini kütüphaneye verdi.

Kütüphanenin yazı bölümüne gelince, Ptolemi kitapların ve ruloların kataloğunu yapmakla görevli Kallimakhos'u çağırdı.

"Gemi kaptanları sıkıştırıyor mu?" diye sordu.

"Hayır ama daha fazla köleye gerek var."

"Senin epigramları kitap halinde toparlayacak mısın?"

““Evet… Yakında bitiyor.” diye cevap verdi Kallimakhos.

Kral ve karısı Arsinoe, yazar, şair, müzisyen ve filozofları kütüphanede devamlı bulundurur, onları maaşa bağlar ve eserlerini ortaya koyabilmeleri için onlara devamlı destek olurlardı.

Kallimakhos epigram dedikleri kısa şiirler yazan bir şair ve edebiyat eleştirmeniydi. Yardımcıları ile beraber limana gelen gemilerden ödünç aldıkları kitapları okuma yazma bilen kölelere yeniden yazdırıyor ve kopyasını çıkarttıkları kitapları gemilere geri gönderiyorlardı. Sonra da her gün yenileri gelen kopyaları tasnif ederek kütüphanenin koridorlarındaki raflara yerleştirirlerdi.

Ptolemi, İskenderiye limanına yanaşan her gemideki tüm kitapların kütüphaneye getirilmesini emretmişti. Bu kitaplara el konulmuyor, yeniden yazdırılarak kopyasını çıkartılıyordu ama kitapların yazılması bazen uzun sürdüğünden kaptanlar yolcuların kitaplarını geri alana kadar limanda beklemek zorunda kalıyorlardı. Bazen acelesi olan gemilerin kitaplarını kütüphanede bıraktığı da olurdu.

Babalarının başlattığı kütüphane artık iyice büyümüştü. Kütüphanedeki işleri takip edebilmek için, Arsinoe bazen geceleri uyuyamıyordu. Kudüs’den burs vererek getirttikleri 70 yahudiye Musa’nın beş kitabı olan Pentateuch’u Yunancaya tercüme ettirdiler. Bu kıymetli eseri kütüphanenin en önemli eserlerini koydukları yerde sakladılar.

Mısır tarihi ile ilgili bulunabilen tüm dokümanlar tasnif edilmişti. Hermes külliyatı da bu kıymetli eserler arasındaydı.

Süveyş körfezi ile Nil arasında yapımı devam eden kanalda da Arsinoe'nin çok emeği vardı. Babalarının anneleri Berenice adına Kızıl Deniz'de kurduğu kenti büyük bir liman haline getirdiler.

Karısının ona yardımcı olması rahatlatıyordu Ptolemi'yi. Arsinoe onun en yakın danışmanı ve en güvendiği yöneticisi olmuştu.

"Hem doğuda hem de batıda daha fazla askere gerek olduğunu söylüyor komutanlar" dedi Ptolemi, okuma odasına girdiklerinde.

"Doğru." dedi Arsinoe, "Şimdilik çok ciddi bir savaş yok ama her iki tarafımızı da kuvvetli tutmamız gerek! Zayıf zamanımızı ve noktamızı kolluyorlar her an."

Kyrene'deki (Libya) üvey kardeşi Magas ve doğu sınırındaki Antiokus, kralı çok tedirgin ediyordu her zaman. Keşke şu Ipsos savaşında Suriye'den biraz toprak verseymiş Seleukoslara babası…

"Şu senin Galyalı arkadaşın" dedi, "eski kocanın müttefiki gelir mi acaba buralara? Selamis savaşında çok iyi savaşmışlardı bizim donanmada o zamanlar."

"Küçük Asya'ya geçmiş onun kabilesi. İstersen haber göndereyim ona."

"Evet. Sen yaz mesajı benim adıma. Yarın bir habercimiz gitsin Galatlara. Getirebildiği kadar asker getirsin yanında."

Sonra devam etti ertesi günün programını yapmaya,

"Sevgili Arsinoe. Karadeniz'deki bazı kolonilerden temsilciler gelmiş. Benim yerime sen konuşabilir misin onlarla?"

O sırada eline lirini alan bir oğlan çocukla flüt çalan güzel bir kız onlar için en sevdikleri melodileri başlatmışlardı seslendirmeye.

"Peki, sen merak etme." derken, Leonnorios'u düşünmeye başlamıştı Arsinoe.

TELMESSOS (Fethiye)

M.Ö. 275, 20/21 Temmuz gecesi (126. Olimpiyat, 2. yılın ilk gecesi)

İki gündür körfezdeydiler. Arsinoe, bu olimpiyatın ikinci yılının ilk gecesi demişti mektubunda. Bugün tam dolunay vardı. İlk gece bu gündü; gemiler körfeze girmiş olmalıydılar.

Özellikle aileleri Mısır'da kalmış olan askerleri toplamıştı. Ayrıca Mısır'a gitmek isteyen kadın savaşçılar da katılmıştı Leonnorios'un grubuna. Brikos ve askerleri de onunla gelmişti Telmessos iskelesine. Gemilere binebilen askerler binecek, binemeyenler Brikos ile geri döneceklerdi Frigya'ya doğru.

"Ben belki geri dönmeyebilirim." dedi, "Ne zaman, nerede savaşacağımız belli değilmiş. Kralın kardeşi ayaklanmış Afrika'da; belki orada olacağız, belki de Suriye'de."

"Başka gemi gönderecekler mi buraya? Belki ben de gelirim ikinci partide."

"Gönderecekler ama sen buraya lâzımsın. Sen burada kal!" Sonra gülerek sordu: "Hem sana doğuya git demişti, unuttun mu? Buldun mu çam ağacını?"

"O çam ağacı Ana Tanrıça Kibele'nin sevgilisi Attis'in ağacıymış. O ağacın altında kesmiş testislerini, Kibele'ye aşkını kanıtlamak için. Nasıl oluyorsa bu? Frigya'da buna benzer öyküler çok."

Sybil'in ona söylediklerinden sonra her rastladığı Kibele tapınağına giriyor ve inceliyordu Ana Tanrıça'yı ve onun kültünü.

Kibele Hellen tanrılarından değildi. Çok farklıydı. Brikos kendi doğa tanrılarına daha yakın bulmaya başlamıştı Kibele'yi.

"Konuşabilirsen Nikomedes ile konuş. Artık dolaşmayın çayırlarda bayırlarda… Seleukosların derdi Suriye'de. Karışacak durumda değiller. Otursun Galatlar Frigya'da bir yerlerde. Anadolu'da çok bakir yer var. Diğer krallıkların rahatsız olmayacağı bir yer edinebiliriz. Belli bir yurdumuz olsun artık. Luturios'a da söyle. toplayın tetrarkhiaları bir araya. On iki tetrakhes hep beraber gidin kuzey birliğine, ikna edin Nikomedes'i."

Çoluk çocuk her şeyleriyle beraber oradan oraya gidip savaşıp duruyorlardı ve yorulmuşlardı. Artık belli bir bölgede belli bir yurtları olmasını çok istiyordu. Galaterra'nın nerede olacağı belli olmalıydı artık.

Tolistobog kabilesinin başkanlığını Pesiniks'e bırakmıştı. Ona Galatlar için ortak bir Nemeton yapmasını söylemişti. Arkadaşlarının o olmadan da bu işi başaracaklarına inanıyordu.

"Merak etme! Döndüğünde Galaterra'da bir evin olacak." dedi Brikos.

Yanlarında getirdikleri deri tulumlarından biralarından içtiler koyun etinden yaptıkları sucukla. Belli bir yerleri olmadığı için bağda üzüm yetiştiremiyorlardı şarap için. Bununla beraber, bira da güzeldi. Buğdaydan bira yapmak daha kolaydı şaraptan… Buraya geldiklerinden beri etleri saklamak için başka yöntemler de geliştirmişlerdi. Sucuk yapmayı öğrenmişlerdi. Tuzlanmış etten daha lezzetliydi ve birayla çok iyi gidiyordu.

Sabah aydınlığında Arsinoe'nin gönderdiği dört trieresi gördüler. İkisi silâhlıydı, ikisi de yük gemisi.

Galat savaşçıları gemilere bind ve Akdeniz'İn güneyine doğru yol aldılar.

HADRA (İskenderiye'nin doğusu)

5 - 6 ay kadar sonra

Leonnorios İskenderiye'ye vardığında, ailesinden çok fazla bir kimse kalmadığını gördü. Babasının adını verdikleri kuzenlerinden biri olan Viriatos, Nil nehri yakınlarındaki korunaklarda yaşayan Galyalıların durumlarının hiç de iyi olmadığını anlattı. Ptolemi onlara maaş ve yiyecek veriyordu ama onlar harekete alışmış insanlardı ve oturmaktan sıkılıyorlardı.

Viriatos, kimilerinin civar köylere baskınlar yapmak istediğinden söz etti. Galyalılar savaşmak istiyordu açıkçası…

Leonnorios, yaptığı ilk toplantıda, soydaşlarına buraların Galya olmadığını, Mısır'da firavunun her yere sahip olduğunu, ganimet toplama uğruna köylere yağma yapmaya kalkarlarsa Mısır askerlerinin kolayca onları yok edebileceğini anlattı.

Hareket alanlarının kısıtlı olduğunu anlayan ve zaten yakında savaşa gideceklerini öğrenen Galyalılar bu düşüncelerinden vazgeçti.

Leonnorios Arsinoe'yi ikna ederek, İskenderiye'nin yakınlarında ortasında kocaman bir meşe ağacının bulunduğu Harda denilen tepelik bir bölgeyi Galyalıların yerleşimi için düzenlemesini sağladı. Getirdikleri kayaları yontarak meşe ağacının etrafına dizmek sorutiyle bir Nemeton oluşturdular. Hayvanlarını yetiştirdiler. Sebzecilik yaptılar. Geceleri bira içtiler. Her gün meydanda çocuklarına kılıç ve mızrak kullanmasını öğrettiler. Akşamları Leonnorios'un etrafında toplandılar. Selamis ve Makedonya savaşlarını, boğazları geçişlerini, Anadolu'daki baskınları anlattı Leonnorios. Hayal ettikleri bir Galya kabilesinin yaşam şartları oluşmuştu kısa zamanda. Ölen komutanlarının esir düşen oğlu dönmüş ve şimdi onlara özledikleri yaşamı kazandırıyordu. Leonnorios'u yeni kurdukları Harda kabilesinin başına getirdiler.

Ptolemi ve Arsinoe, Mısırlı komutanların olduğu bir toplantıya Leonnorios'u da çağırdılar. Seleukoslar Suriye'de baskılarını arttırmışlardı. Kreneli Magas da hanedanlığa başkaldırdığını artık ilan etmişti. Kral ve kraliçenin anneleri Berenice'nin evvelki kocasından olan oğlu Megas yani üvey kardeşleri, Libya'da rahat durmuyordu. Önceki gün gelen haber Megas'ın Seleukos Kralı I. Antiokus ile anlaştığı söylentilerini doğrulamaktaydı. Magas, yakında Antiokus'un kızı Apama ile evlenecekti.

Galatları batı cephesine göndermek istiyorlardı. Trimarkisa takımlarını kaç günde hazır edebileceğini sordular Leonnorios'a.

Leonnorios zaten savaş eğitimlerine başlamıştı Harda'da. "Araba ve atları hemen verirseniz, birkaç haftaya kadar hazır oluruz; piyadelerimiz zaten savaşmaya hazır." dedi.

"Sizin sağ kanadımda olmanızı istiyorum." dedi komutanlardan biri.

"Savaşmak için işaretinizi bekleyeceğiz."

"İyi savaştığınızı biliyorum. Ancak emirlerime uymanız gerek."

"Uyarız. Ancak kazanırsak düşmanın yağmalanmasını engellemem zor. Savaşçılarım ganimeti bırakamaz."

İki komutan da Kral ve Kraliçeye baktı. Kral başıyla tamam işareti verdi.

"Sizin vur-kaç-vur taktiğini çok akıllıca uyguladığınızı duydum. Ne zaman kaçar gibi geri çekildiğinizden mutlaka haberim olmalı. Sonra vurucu hücumu beraber yapmalıyız."

"Habercilerim sizinle irtibatta olacak; endişe etmeyin." dedi Leonnorios ve sonra hep beraber araba yarışlarını seyretmek üzere hipodroma gittiler.

Mısırlı komutan haklıydı endişelenmekte. Galatlar çok iyi savaşçıydı ama başka ordularla beraber aynı tarafta savaştıkları zaman, çoğu kez kendi başlarına buyruk oluyorlardı.

Hipodroma giderken Lukas'ı sordu Arsinoe. Evlendiğini ve iki kızı olduğunu öğrenince sevindi. Hipodromu babalarının anısına yapacakları festival için hazırladıklarını anlattı. Bu festivalleri her dört senede bir yapmayı planlamışlardı ve olimpik oyunlarda olduğu gibi yarışmalar da yapılacaktı bu festivallerde. Arsinoe atlı araba yarışları takımını yönettiğini ve kadınlar arasındaki yarışmalara katılacağından söz etti heyecanla. Başka bir şey konuşmaya fırsatları olmadı.

---------- o ----------

Kuzey Afrika'nın denize yakın çöllerinde savaştılar.

Beyaz tenli, sarı saçlı adamlar çöl güneşinde yanınca tenleri bakır rengini almış ve daha da etkileyici olmuşlardı.

Magas'ın askerleri Galatların trimarkisa süvarilerine ve vur-kaç taktiklerine dayanamadı. Mısır ordusu ve paralı askerleri üstünlüklerini koruyorlardı ve yakında vurucu darbeyi indireceklerdi.

Artık savaşı kazanmak üzereydiler.

Tam son hücumu yapacaklarken, Ptolemi'den bir haberci geldi. Galatların acil olarak İskenderiye'ye dönmelerini istiyordu Firavun.

Son hücum çok rahat oldu; Galatlar savaşırken sanki eğleniyordu.

Bakır yüzlü savaşçılar Firavun için yaptıkları savaşı kazandıktan hemen sonra Hadra'ya döndü.

Sinop kolonisinden gelen elçiler kötü haberler getirmişti Ptolemi'ye. Pontus kralı Karadeniz'deki kolonilerine saldırmıştı ve vergiye bağlamaları konusunda ısrar ediyordu.

Ptolemi, Arsinoe'nin de yardımıyla, bütün denizlerde sahip oldukları koloni kentlerini içine alan bir ticaret zinciri kurmuştu. Bu ticaret zinciri Akdeniz'in batısından Arabistan ve Hindistan'a kadar uzanmaktaydı. Bu zincirin kırılmasına izin veremezlerdi. Bu saldırı Mısır Krallığı'na yapılmış bir saldırıydı.

Plotemi Arsinoe'ye danıştı ve donanma komutanlarına Karadeniz'e doğru yola çıkma emri verildi. Afrika'da savaş kontrol altındaydı. Mısır ordusu duruma hâkimdi orada... Ancak donanmaya eşlik edecek piyadeler konusunda asker eksikleri vardı. Galat savaşçılarının donanmaya katılmasına karar verdiler.

Leonnorios, Arsinoe ile doğru dürüst beraber olamadan tekrar Anadolu'ya dönüyordu. Onun ülkesi için Pontus askerlerine karşı savaşacaktı. Birbirlerini çok arzuluyorlardı. Kalpleri beraberdi ama tanrılar iş birliği etmiş, onları bir araya getirmemek için uğraşıyorlardı sanki.

PAPHLAGONIA

MÖ 273 (126. Olimpiyat, 4. yıl)

Pontus Kralı I. Mithridates, II. Pitolemi Philadelphos'un donanmasını Sinop'a gönderdiği haberini alınca, Galatlar ile yaptıkları anlaşmanın işine yarayacağını düşündü.

Bu anlaşmaya göre Galatların boğazları geçmesine yadım eden Kuzey Birliği üyeleri, isterlerse Galatları paralı asker olarak ordularında savaştırabiliyordu. Bithynia Kralı Nikomedes'in de iznini alarak, Galatları Mısırlılara karşı savaşa çağırdı. Byzantion'dan gelen haberci Mısır gemilerinin Bosporos'dan geçmek üzere olduğu haberini getirdiği zaman, çoğunluğunu Galatların oluşturduğu Pontus ordusu, Batı Karadeniz bölgesindeki Paplogonia düzlüğünde toplanmaya başlamıştı.

Mısır donanmasının kuadriremesleri (dört kat kürekli gemiler) Sinop'un doğusundaki koya yanaştıklarında hırçın deniz dışında bir engel ile karşılaşmadı ve piyadeler kolayca karaya ayak bastı. Bir kısmı gemilerin güvenliği için kıyıda bırakıldı; Mısır askerleri ve Hadra kabilesinin savaşçıları dağlara tırmanarak Anadolu'nun içlerine doğru ilerlediler. Batı Karadeniz'in yaylalarını geçip, Paphlogonia yöresine geldiklerinde, düşman askerlerine çok yaklaşmış olduklarını fark ettiler.

Galatların trimarkisa birlikleri, bu savaşta da düşmanı zorladı. Tırpanlı arabaları yoktu ama üçlü süvari takımları sanki ölümsüzdü.

Mithridates'in askerlerini püskürttüklerini sanarken, ertesi sabah sol kolda başka bir saldırı ile karşı karşıya kaldılar.

Yoğun sis altında kıyasıya bir savaş oldu.

Kim önlerine çıkarsa indiriyorlardı kılıçlarını boyunlarına ve kopartıyorlardı kafalarını.

Galat savaşçıları bu saldırının farklı olduğunu savaş sarhoşluğu içinde biraz geç anladı. Kan gövdeyi götürürken, trimarkisa taktiğini kullananların sadece kendileri olmadığını fark ettiler. Savaştıkları askerlerin miğferleri onlarınkine benziyordu ve onlar da yüzlerini boyamıştı.

Leonnorios savaşa ara vermek için emir vermeye hazırlandığı sırada aniden sağ omzunda bir yanma hisseti ve o taraftaki kolunda sıkıca tuttuğu ve savurduğu kılıcı elinden fırladı. Sol eline geçirdiği mızrağı kendisine yaklaşan askere fırlatacakken saldıranın Brikos olduğunu fark etti ve durdu.

O sırada bir darbe de sol kalçasına ve sonra da kafasına geldi.

Gözü karardı; kendini kaybetti.

Komutanlarının yere düştüğünü gören Harda kabilesinin savaşçıları çatışmayı bıraktı ve gemilere doğru koşmaya başladılar. Karşısındakilerin Galat askerleri olduklarını anlamışlardı. Mısırlı komutana savaşamayacaklarını bildirdiler. Mısır ordusu Harda savaşçıları olmadan bir şey yapamadı ve komutan geri çekilme emri verdi.

Brikos kendisine mızrağı fırlatmaktan son anda vazgeçen düşman askerinin Leonnorios olduğunu görünce, savaştıkları askerlerin Galat savaşçıları olduğunu kavradı. O sırada karşı taraf askerlerinde bir çözülme başlamıştı zaten.

Askerlerine durmaları emrini verdi. Hemen Leonnorios'un etrafında bir koruma zinciri oluşturarak Leonnorios'un yaralı vücudunu elleri üzerinde savaş meydanının dışına taşıdılar. Leonnorios'un denize doğru gitmekte olan adamlarını kovalamadılar; ancak yaralılarını kendi taraflarına taşıdılar.

Bu arada Luturios'un ölüm haberi geldi. Brikos, biri yaralı biri de savaşta ölen bu iki liderin en yakın Galat köyüne götürülmesini emretti.

Ortalık yatışınca, Galat askerleri, Brikos ve Pesiniks komutasında, Mısır ordusuna tekrar saldırdıl. Karşılarında Galatlar yoktu bu sefer. Mısır ordusu paralı askerleri savaşmaktan vazgeçince zayıf düşmüştü. Kızgın Galatlar düşmanlarını denize kadar kovaladı.

Karadeniz kıyısına geldiklerinde savaş sarhoşluğunun doruğunda olan Galatlar, gemilere de tırmanmaya başladı. Kuadriremeslerden bir tanesi yakıldı. Bir diğeri de şiddetli boreas (poyraz) nedeniyle karaya vurdu. Mısır askerleri zorlukla diğer gemilere bindi ve Sinop'u terk etmek zorunda kaldılar.

Harda kabilesi savaşçılarının bir kısmı taraf değiştirerek onlara karşı savaşmıştı. Bir kısmı da gemilerde kalmıştı ve Mısır'a geri döndüler. Karadakiler diğer Galat kabilelerine katıldı.

Her şeye rağmen, Anadolu'da üç Galat boyunun katıldığı savaş zaferle sonuçlanmıştı.

Ülkesini Mısır saldırılarından kurtarmış olan Pontus Kralı I. Mithridates çok memnundu. Koskoca Mısır ordusunun Pontus'a girmesini engellemişti.

Trokmiler, başkanlarını kaybettikleri için çok üzüldü. Halys (Kızılırmak) yakınlarında muhteşem bir cenaze töreni yapıldı. Druidler törende kendilerinden geçti. Luturios'un çok sevdiği atı ve kölesi de kurban edilerek onunla beraber gömüldü. Trokmilerin başına Luturios'un yardımcısı Tavion getirildi.

Tolistobogiler ise karşılarında eski liderlerini görmenin şaşkınlığı içindeydi. Yaralı Leonnorios'u Tembris (Porsuk Çayı) yakınlarında yeni yerleştikleri köylerinden birinde yaşıyan eski dostu Lukas'ın evine götürdüler; Anadolu'da kalan Hadralılarda şefleri Leonnorios'un yanında...

Tektosaglar, yanan gemiden elde ettikleri ganimetleri üç boy arasında bölüştürdü. Geminin çapasını da yanlarında getirdiler.

Dolunayın olduğu ilk gece bir şölen düzenlendi. Bu toplantıya üç boydan genç ihtiyar herkes katıldı. Epona, Belenos, Dis ve diğer tanrılarından sonra, Kibele için de yakarışlarda bulunuldu, verdiği bereket için Ana Tanrıça'ya şükredildi.

Druidler kurban töreninden sonra yine kehanette bulundu. Galaterra için en iyi yerin Anadolu'nun göbeğinden doğan ve Karadeniz'e dökülen iki ırmağın çevresi olduğunu söylendi.

İstedikleri de buydu zaten. Gemi çapasının etrafında döndüler, dans ettiler ve zaferlerini kutladılar.

ANKYRA

Beş ay kadar sonra

Mısırlılara karşı kazanılan zaferin sevinci içinde olan Mithridates, Galat liderlerinin de ısrarlarına karşı gelemeyerek, yerleşebilmeleri için onlara toprak verdi.

Galatlara savaşı kazanmaları karşılığı verilen bu topraklara üç ayrı kent kuruldu. Tolistogogların Nemeton kurmayı düşündükleri Sangarios (Sakarya) ırmağının batısında kurulan kent daha önce önemli bir Frigya merkezi olan Pessinus'un idi. Şarap yapmakta usta olan Trokmiler bağcılığa çok elverişli bir bölge olan Halys nehrinin doğusunda yeni başkanları Tavion'un adını verdikleri ikinci kenti kurdular. Üçüncü kent de Frigyalılar zamanında kurulmuş olan bir kentti. Tektosaglar buraya yerleşti ve Karadeniz'den getirdikleri gemi çapası anısına çapa anlamına gelen Ankyra (Ankara) adını verdiler.

Tuzculuğu çok iyi bilen Tektosag boyundaki kabileler, Hallstatt madenlerindeki kadar olmasa da Halys ırmağı ve Tatta (Tuz Gölü) kıyılarında tuzlalar kurarak tuz üretimi ile uğraştı. Ankyra civarındaki bağlardan kaliteli üzüm elde edebileceklerini fark edince şarapçılık da yaptılar.

Trokmi ve Tektosag boylarının insanları ürettikleri şarapları yine kendi yaptıkları fıçılarda sakladı ve ilişkileri iyi olan komşu krallıklara sattılar. Ancak Anadolu'nun nehirleri Galya'daki gibi taşımacılığa çok elverişli değildi. Bu nedenle şarap fıçılarını özel olarak geliştirdikleri katır arabalarında taşıdılar.

Tolistoboglar Nemetonu, Kibele'yi simgelediği düşünülen kutsal kayanın bulunduğu yerde yaptı. Böylece, Galatların oturduğu Pessinus, Kibele'nin mekânı olarak bütün dünyanın bildiği bir merkez olmaya başladı. Bu siyah taş muhtemelen gökten yere düşmüş bir meteor parçasıydı. Gök ve yerin birleşmesinden ortaya çıktığına inanılan ana tanrıça Kibele için Anadolu halkının yakıştırdığı bir ikon olmuştu bu kutsal taş.

Zamanla Kibele Galatların en çok önem verdikleri bir tanrıça olacaktı. Bazı Galat beyleri Kibele'nin koruyuculuğuna adadı kendilerini.

Ankyra'da bir iletişim merkezi kuran Brikos, kabile boyları ve tetrakhialar arasındaki iletişim ve koordinasyon görevini, Tektosag'ların başkanı olduğu sürece yeterli verimlilikte yapamayacağını anlamıştı. Dört tetrakhia'nın başkanlığı önemli bir sorumluluktu. Ayrıca aklını kurcalayan başka planları da vardı. Tektosagların başkanlığı görevini Po ovasındaki bir kabileden onlara katılan yardımcısı Orgetoriks'e bıraktı ve Gordion (Polatlı) ve Pessinus arasında yeni kurulmuş olan bir Galat köyünde, Porsuk Çayı'nın kenarında yaşayan Lukas'ın evine, Leonnorios'u görmeye gitti.

Porsuk Kıyıları

Leonnorios günler sonra gözlerini açtığında, Lukas'ın karısı Venetia çıkan ateşini düşürmek için koltuk altlarına soğuk su emdirilmiş bez parçaları yerleştiriyordu. Druidin topladığı otları kaynatıp yaptığı ilaç Leonnorios'un hem ağrılarını azaltmış hem yaralarındaki iltihaba iyi gelmişti. Koşarak Lukas'a haber verdi gözlerini açtığını.

Lukas beklediği güzel haberi duyunca, tüylerini kesmekte olduğu keçiyi bıraktı bir an ve serbest kalan keçi elinden fırladı; yarısı tıraş edilmiş, yarısı edilmemiş halde kaçtı. Küçük kızı Grania başladı peşinden koşmaya.

"Öteki dünyaya gittin sandık. Korkuttun beni." dedi. Dünya değiştirmenin o kadar kötü olmadığına inanıyordu ama çok yakın dostunun ölmesini de hiç istemiyordu, "Sen bize lâzımsın bu dünyada. Unutma!"

"Sağ ol Lukas. Çok iyi bir karın var. Beni iyileştirdi."

Venetia'yı ve ailesini göç sırasında çok yakından tanımıştı ama kabileleri farklıydı. Lukas evlenirken, Venetia'nın babası biriktirdiği savaş ganimetlerinden bir miktarını kızına düğün hediyesi olarak vermişti. Lukas da Venetia'nın getirdiği miktar kadar bu paraya kendi varlıklarından eklemiş, sonra kazandıklarının ve harcadıklarının hesaplarını beraberce tutmuşlardı. Biriktirdikleri bu parayı bir köşeye ayırıyorlardı, âdet üzere eşlerden biri ölecek olursa tüm mal varlığı hayatta kalana ve çocuklara kalsın diye.

"Mısır'ı anlat bana" dedi Lukas merakla, "Arsinoe nasıl?"

"Arsinoe mutlu. Koskoca krallığı yönetiyor."

"Beraber olacak mısın onunla?"

"Bu dünyada hayır. Belki ötekisinde."

Soydaşlarına karşı savaşa gönderilmiş olduğu için kızgın değildi Arsinoe'ye. Nasıl bilebilirdi ki Pontus Kralı'nın da paralı asker olarak Galatlar ile anlaşacağını. Her iki tarafın da haberleri yoktu birbirleriyle savaşacaklarından. Büyük bir talihsizlik olmuştu iki Galat ordusunun karşı karşıya gelmesi. Çok arkadaşını kaybetmişti. Belki de bir kısmını kendisi öldürmüştü… Neredeyse öldürmek üzereydiler birbirlerini Brikos ile… Tanrılar durdurmuştu onları.

Brikos geldiğinde, kulübenin önünde yemeklerini bitirmek üzereydiler. Yemekte, Venetia'nın Porsuk'tan kendisinin yakaladığı ve sonra parçalayıp söğüt ağacının ince yaş dallarına geçirip ateşte pişirdiği sazan balığı vardı.

Lukas ile Venetia'nın kızları Brikos'u görünce hemen yanına koşup bacaklarına sarıldı. Brikos her uğradığında onlara hediyeler getirir, Galya öykülerini anlatırdı. Ankyra'dan gelirken uğradığı Gordion'un öyküsünü anlattı kızlara bu defa… Hani Anadolu'yu işgâl eden İskender'in kör düğümü kılıcıyla keserek dünyanın hâkimi olacağını gösterdiği öyküyü… Sonra da Karadeniz'den getirdikleri kocaman çapayı… Ankyra'nın öyküsünü özellikle anlattı ki, onlar da anlatsın çocuklarına, unutulmasın bu çapa, bu çaba!

Brikos da son sazan lokmasını ağzına attıktan sonra porsuk kenarında yürüyüşe gittiler Leonnorios ile. Druidler yakın zamanda tekrar ata binip savaşabilsin diye Leonnorios'un zorlamadan hafif yürüyüşler yapmasını söylemişti.

"Sen yokken Frigya'da çok dolaştım." dedi Galatlara uygun Galaterra'yı aramayı görev saymış olan Brikos, "İnan bana buraları bize en uygun yerler."

"Umarım Seleukoslar bozulmaz. Bu topraklar yasal olarak onların sonuçta."

"Doğru söylüyorsun da Frigya hiçbir zaman onların kontrolüne girmedi ki doğru dürüst… Devamlı Ptolemi ordularıyla savaşıyorlar Suriye'yi paylaşabilmek için. Pontuslu Mithridates memnun. Nikomedes ve ayrıca birliğin kent devletleri de onayladılar. Sonuçta biz de Seleukosların Suriye'de savaştığı düşmanlarını yenmedik mi?"

Bu sözü duyunca, Leonnorios Paphlagonia savaşını hatırladı ve canı sıkıldı ama o konuda bir şey söylemedi.

"Nemeton ile çok yakından ilgilendiğini söyledi Lukas."

"Evet." dedi heyecanla, "Biliyor musun, Erythrialı kâhin kadının söylediği doğudaki çam ağacı işte buradaymış, Pessinos'da… Burada yapacağımız Nemeton, Galatları toplayacak buraya… Anadolu'da her köşede Kibele var! Simgesi de bizim bu yeni kentimizde. Kibele'nin siyah taşını bizim Pessinus'da yapacağımız Nemetonda koruyacağız. Ancak druid sayısı kabilelerde pek az. Nemeton ve taşla bizzat ben ilgileneceğim. Nemetona yakın olmak için Pessinus'a yerleşeceğim."

Druidlerin yetişmesi çok zordu. Ezoterik sistemi içinde, yeni yetişenlere ritüellerini ve öğretilerini sözle verdikleri için, ezber çok önemliydi. Bu nedenle, bir druidin tüm aşamalarını tamamlaması 20 sene kadar bir zaman alıyordu.

Savaş ve göç ortamında druidler, çalışmalarını yeteri kadar yapamamıştı. Bu karışık ve zor dönemlerde bazı kabilelerde kimi zaman törenler druid olmadan yapılmak zorunda kalmıştı. Bu arada, Galatlar arasında Kibele değer kazandıkça, druid öğretisi içinde yeri ne olacaktı acaba? Kibele druidlerin ritüellerinin içinde bir yer bulacak mıydı? Druidlerin çoğu, bu toprakların ana tanrıçası Kibele'ye pek sıcak bakmamışlarsa da Galatlar yeni tanıştıkları bu yeni tanrıçayı çok çabuk benimsemekteydi.

Leonnorios'un iyileşmekte olan yarası sızlamaya başlamıştı. Dönüş yolunda, oluşturmakta oldukları yeni yönetim düzeninin nasıl gittiğini sordu.

Leonnorios Mısır'a gitmeden önce toplanmış ve üç boyun her birini tetrakhia dedikleri dört gruba ayırmışlardı. Her bir boydaki dört tetrakhianın başkanları olan on iki tetrakhes sıklıkla toplanabiliyorlar mı acaba?

Brikos yeni seçilen tetrarkheslerin adlarını saydı.

Bir kısmını tanımıyordu Leonnorios. Tanıdıkların çoğu savaşlarda ölmüştü.

Brikos, sistemin iyi yürüdüğünü söyledi.

Her tetrakhiada görevli hâkim ve komutanların kimler olduğunu gözden geçirdiler.

Artık Galatların hâkimiyetinde üç kent vardı ve bu bölgeyi kaybetmemekte kararlıydılar. Galaterra yerine oturmaya başlamıştı ve tetrakhialar artık daha verimli çalışabileceklerdi. Galya'da yaptıkları Vekta toplantılarında özlemini çektikleri bir devlet düzenine belki yakın bir gelecekte kavuşabileceklerdi. Her ikisinin de en büyük arzusuydu bu…

PESSİNUS (Ballıhisar)

M.Ö. 272 (127. Olimpiyatın ilk günleri)

Hellen tanrılarını kendi yaşayış, inanış ve geleneklerine ters bulan Galatlar, Anadolu'daki tanrı anlayışını kendilerine yakın bulmaya başlamıştı. Binlerce yıl önce Anadolu'nun mağaralarında ve sonra da ilk kentlerinde izine rastlanmış olan Ana Tanrıça, insanın toprak anasını ve gök babasını birleştirmesinden oluşturduğu bir düşünce ürünüydü. Anadolu insanının doğa ile kaynaşması sonucu, insanın içindeki yaratıcı düşüncenin tanrısallaştırılmış bir biçimiydi Ana Tanrıça. Galatlar da tanrılarını doğa içinden ortaya çıkarmıştı. Umutlarını, beklentilerini, hayallerini Anadolu insanının tanrısında da bulacaklarını düşündüler. Galatların ana tanrıçası Matrona, sanki Anadolu'nun ana tanrıçası Kibele gibiydi. Galatlar, eski yurtlarındaki gibi mutluluk, huzur ve zenginlik istiyordu ve bunu kendi düşünce ve gelenekleri doğrultusunda Anadolu'nun Bereket Tanrısı Kibele'de somutlaştırdılar.

Adioriks, çok istemesine rağmen druidlerin içine kapanık öğreti dizgesinin içine girememişti. Çocukluğunun sonunda her Galyalı gibi o da mağara içindeki deneyimden geçmişti. O kadar çok etkilenmişti ki bundan, yaşamına bir druid olarak devam etmek istiyordu. Ancak kabilesinde başlayan göç telaşı, yorucu yolculuklar ve sonra da uzun süren savaşlar, bu eğitimi almasına olanak vermemişti. Tolistobog kabilesinin komutanlarından olan babasını savaşta, annesini de son dizanteri salgınında kaybetmişti.

Yeni Nemetonun Tolistobog kabilesinin yerleşim bölgesi içinde kurulacak olması Adoriks'i çok sevindirdi. Tektosag kabilesinin eski lideri Brikos'un yeni Nemetonun oluşumu için Pessinus'a geldiğini duyunca hemen onun yanına gitti. Brikos'u meşe ağaçlarının bulunduğu arazinin yakınlarındaki Zephyros Taverna'nın terasında birasını içerken buldu. Yanına yaklaşarak kendini tanıttı ve sonra konuştular. Hava çok sıcaktı. Batıdan esen hafif karayel olmasaydı birasını bu kadar keyifle içemezdi. Tavernanın sahibi bu topraklara gelmeden önce Galya'da da aynı işi yapıyordu. Yeni yerine, bu tatlı esinti nedeniyle Yunanların Batı Rüzgârı Tanrısı Zephyros'un adını vermişti.

“Druidler kutsal meşe koruluğunun muhafızlığını burada mı yapacak?” diye sordu Adoriks koruluğu ve yontulmakta olan dev kayaları göstererek.

“Evet ama sadece meşe koruluğunun değil. Meşe ağacını iyi bilen bilge druidlerimizin ışığında, kurban törenlerimizi yapmaya burada devam edeceğiz. Galya’da yaptığımız gibi burada da yeni druidler yetişecek ve bizi inisiye edecekler. Ancak kutsal koruluktan ve etrafına yarleştirdiğimiz taşlardan başka bir taşımız daha var şimdi… Onu da koruyacağız!”

“Kibele mi?”

“Yeni topraklarımızın ana tanrıçası da bizim.” dedi Brikos.

“Matrona gibi mi?”

“Evet. Kibele de bizim doğurgan tanrıçamız. Bize bereket verecek!”

Sadece Brikos değildi düşüncelerini Kibele ile özdeştiren. Pessinus’da kara taşla somutlaştırılmış ana tanrıça düşüncesi, Galatların yaşamındaydı artık.

“Druid olmak isterdim.” dedi Adoriks.

“Nemetonda druid olmadan da yapacağın çok şey olabilir. Kibele’yi hep beraber koruyacağız burada. Sayımız artacak ve toplantılarımız kalabalıklaşacak. Çalışmak ister misin benimle Nemetonda?”

“Çok isterim.”

“İyi. Yarın törenden sonra yanıma gel. Çok işimiz var. Konuşmamız gerek. Tamam mı? Bekliyorum yarın seni burada.”

Adoriks çok sevindi ve başını salladı.

Brikos farklı bir Nemeton hayal etmekteydi. Burası sadece kurban törenleri ve kutlamaların yapıldığı bir mabet olmamalıydı. Kastor’un başlattığı Volke konfederasyonu gibi, bu topraklarda oluşan tüm kabile gruplarının belli zamanda toplanıp kararlar alacakları, politik ve ticarî stratejilerini geliştirecekleri bir yönetim ve yargılama kurulu oluşturmak istiyordu. İşte bu yerleşkede hem dinî hem idarî toplantılar yapılacaktı. Adı da belki Nemetondan başka bir şey olmalıydı.

---------- o ----------

Ertesi gün, o sıcak Elembios ayının altıncı günü, bu topraklarda onlardan önce oturan eski Frigyalıların Kibele’yi ve kutsal kara taşı yerleştirdikleri mağaranın önünde, uzun zamandır yapamadıkları ökse otu töreni için toplandılar.

Mağaranın ağzı dar değildi. Dışarıdan bakınca içi ve Ana Tanrıça’nın heykeli bütün ihtişamı ile görünmekteydi.

Keltlerin Matronası'nın yanında duran köpekleri gibi onun da yanında leoparları duruyordu. Kocaman Ana Tanrıça kocaman koltuğunda oturmuş, kollarını her iki yanında duran iki leoparın sırtına koymuştu. Kocaman iri memeleri aşağıya, yine kocaman olan göbeğinin üzerine sarkmıştı. Kocaman göbeği ise kocaman genital organını örtecek kadar aşağıya iniyordu. Sanki her an doğurmaya hazır bekler durumdaydı. İri ayaklarını içinde tahıl olduğu izlenimini veren bir küvetin üzerine koymuştu. Bu tahıl ve bu doğurganlık görüntüsü, belki de doğanın insanlara sunduğu bereketi göstermekteydi.

Mağaranın girişinde. eski Frigyalıların torunlarının torunları olan rahipler oturmaktaydı. Boyunlarına uzun süslü zincirler takmışlardı. Bazıları ellerinde zilli tefleri çalarak dolaşmaktaydı. Brikos, Attis'in çam ağacını soruştururken, Batı Anadolu'nun her köşesinde buna benzer gördüğü Kibele heykellerinden ve duvar kabartmalarından hep etkilenmişti.

Batı tarafındaki meşe ağaçları onlara hem güven hem huzur veriyordu. Mağaraya daha yakın olan tek başına kalmış meşe, en büyük ve gövdesi en kalın olanıydı. Gövdesinden göğe doğru yükselen dallarının her biri sanki ayrı bir ağaç gövdesi gibiydi. Druidler ağacın etrafında toplanmış, törenin son hazırlıklarını yapmaktaydı. Nemeton için hazırladıkları iri oval taşların yontuları tamamlanmamış olsa da törene başlayacaklardı. Kara Höyük denilen bölgeye yaptıkları son baskından ele geçirdikleri iki boğa, kurban edilmek üzere ağacın yakınlarında bekletiliyordu.

Koca meşe ağacının yüksekteki dallarına druidlerin genç olanları tırmanmış ve kalın dalların üzerine bir platform hazırlamışlardı. Bu platforma yaptıkları iki kısımdan oluşmuş bir merdivenle çıkılıyordu. Druidlerin üzerinde beşgen semboller olan sandaletleri merdivenleri çıktıklarında uzun beyaz cüppelerinin altından görünmekteydi. Kusursuzluğun sembolü kabul edilen bu Pitagoras üçgenleri, druidlerin güçlerinin bir göstergesiydi.

Druidler platforma tırmanırken, bardlar kelt efsanelerini anlatmayı bırakmış, kaplumbağa kabuğuna gerilmiş mumlu manda barsağı iplerinden yapılmış kruth denilen arplarını tıngırdatmaya başlamışlardı.

En yaşlı druid platforma geldiğinde sesler kesildi. Ağacın üst dallarına tırmanan druidler ellerini göğe doğru açarak öteki dünyaya seslenişte bulundu. Yaşlı druid, belinden orak şeklinde bıçağı olan altın çakısını çıkardı. Meşe ağacının dalları üzerinde yeşermiş ökse otlarını bıçağıyla kestikçe yardımcıları da otları ellerindeki keselere doldurdu.

Tanrıça'ya adanan boğalar druidlerin verdiği işaretle kesildi. Akşam kurulacak sofrada yenilmek üzere kaldırıldılar.

Etler ateşte pişirilirken, tetrakhesler ve druidler toplandı. Kibele koruyuculuğu için druidlerden başka rahipler yetiştirmeye ve onları eğitmeye karar verdiler. Bu yeni rahipler belki druidlerin tüm öğretii ve yetilerinin almış olamayacaktı ama Kibele'yi ve kara taşı korumak için daha önce Pessinus'da olan, kendilerini Kibele uğruna hadım etmiş olan rahiplerle beraber çalışacaklardı.

Bu yeni Nemetona Drunemeton adını verdiler. Kutsal ağacın üzerindeki otlardan arındırılması bir saatten fazla sürdü. Toplanan kutsanmış otlar, daha sonra şifa için kullanılmak üzere saklandı.

---------- o ----------

Törene ve toplantıya artık sorunsuzca yürüyebilen Leonnorios da katılmıştı. Törenden sonra Zephyros'a bira içmeye gittiklerinde, Adoriks onları beklemekteydi. Brikos, isterse Kibele koruyucu rahipliği için eğitime katılabileceğini söyleyince sevindi. Çok sık duyduğu Attis'in öyküsünü anlatmasını istedi Brikos'dan. Brikos evet deyince, yan masadaki arkadaşlarını da çağırdı.

Gördüklerini ve bildiklerini gençlere anlatmaktan hoşlanan Brikos, hevesle başladı Kibele'yi ve Attis'i anlatmaya:

"Kibele ve Attis'in aşk öyküsü çok farklı anlatılıyor Anadolu'nun değişik yerlerinde… Ben size en çok anlatılanını ve benim en çok beğendiğim eski zamanlarda yapılmış bir düğünü anlatayım. Eski Frigya'da, Pessinius kralı kızını Attis adlı bir genç ile evlendirmeye karar vermiş. Ancak Anadolu'nun ana tanrıçası Kibele de Attis'i seviyormuş. Attis Kibele'ye inanan ve onun koruyuculuğuna kendini vermiş olan Frigyalı bir gençmiş ama bilmiyormuş Kibele'nin kendisini bu kadar sevdiğini. Düğün hazırlıkları başlamış. Komşu kralların hepsi ve ülkenin tüm halkı düğüne davetliymiş. Düğün meydanı hazırlanmış, sazlar çalmaya başlamış. Konuklar yerlerini alıp ziyafet başladığında, gökyüzü masmavi ve parlakmış. İşte o sırada olan olmuş."

Brikos kendinden geçmişçesine anlatıyordu. Sanki kendisi de düğündeydi; oradaymış gibi anlatmaya devam etti:

“Yeşil çimenler üzerindeki şölen büyük bir heyecanla devam ederken ve eğlence doruk noktasındayken gök karardı ama gürlemedi; yağmur da yağmadı, şimşek de çakmadı ama bir uğultu vardı gökyüzünde… Ana Tanrıça da düğüne gelmişti ve çok kızgındı. Gözünü aşk bürümüştü ve Attis’den başka bir şey görmüyordu. Tanrısal gücü doruk noktasındaydı. Öfkesini öylesine Attis’e yöneltti ki, delikanlı çıldırdı. Attis de kendine çok kızdı, Ana Tanrıça’nın onu bu kadar sevmesine rağmen kendisinin başkasıyla evlenmek üzere olmasına… Çılgınca dans etmeye başladı. Bu arada çalgıcılar da çalmaya devam ediyordu. Tanrıça öfkelendi, çalgıcılar çaldı, Attis dans etmeye devam etti. Dans etti, etti, çılgınca dans etti. Kendinden geçti, delicesine geçti. Bir anda iyice çılgına döndü, çekti hançerini, kesti en kıymetli yerini. Sanki feda etti orasını ana tanrıçasına.”

“Kestiği erkeklik organı toprağın üzerine hayalarıyla beraber düşüverdi. Kasıklarından fışkıran kan toprağa geldikçe yerden bitkiler fışkırdı. Attis kan kaybından öldü. Kanıyla toprak daha da yeşerdi. Kendisi de çam ağacına dönüştü. Ana Tanrıça sevdiğini kaybettiği için çok üzülmüştü ve Attis’den oluşan bu çam ağacının hiç bozulmamasına karar verdi. Böylece çam ağacı her mevsim yeşilliğini kaybetmeden öylesine kaldı. Daha sonraları insanlar, kutlamalarını yeşilliğini kaybetmeyen çam ağaçları etrafında toplanarak yapmaya başladı. Böylece Kibele'nin sevgilisi Attis ölümsüzleşti…”

Anlatması bittiğinde sessizce beklediler konuşmadan.

Leonnorios bozdu sessizliği, “Attis kesince hayalarını, Kibele rahipleri de kesiyormuş. Doğru mu bu?”

“Kesip kesmediklerini bilmiyorum ama biz Pessinus’a geldiğimizde, burada gördüğümüz rahiplerin hepsinin hadım edilen erkekler olduğunu söylemişlerdi.”

Adoriks irkildi bir an. Hayalarını kesmeye hiç de niyeti yoktu.

HERMOS (Gediz) IRMAĞI

M.Ö. 270 (127. Olimpiyat, 3. yıl)

Seleukos kralı, belki Galatların ona ait olan bölgelere yerleşmelerine göz yumacaktı ama bazı Galat kabileleri yaşamlarını sürdürebilmek için Anadolu'nun batısındaki zengin kentleri yağmalamaya devam etti. Sekiz seneden beri bir düzine kente saldırmış, onları tehdit etmiş ve haraca bağlamışlardı. Dört yıldır Ptolemi ile savaşta olan Seleukos Kralı Antiokhos, Frigya bölgesindeki topraklarıyla ilgilenememişti. Birinci Suriye Savaşı M.Ö. 271 yılında sona erince, Batı Anadolu'yu düşünmeye başladı. Antiokhos ilgisini batıya odaklayınca, Anadolu Kuzey Birliği üyelerinin ve batı kentlerinden vergi toplamaya devam eden Galatların huzurları bozulmaya yüz tuttu.

Antiokhos, Galatların Mısır Krallığı ile beraber olabilme olasılığından da endişe etmekteydi. Batı Anadolu'daki topraklarına durdurulamayan Galat akınlarının devam ettiğini görünce, ordusunu, Torosları geçerek Anadolu içlerine doğru yapacağı yeni bir sefere hazırladı.

Toros dağlarındaki geçitler Galatlar tarafından çok iyi tutulmuş olmasına rağmen sayıca Galat ordusundan daha fazla olan Seleukos ordusu, filleriyle beraber Frigya bölgesine gelebildi. Büyük bir savaş olacağı anlaşılmıştı. Galat kabileleri bir araya gelerek tetrarkhia komutanları arasında iş bölümü yaptı. Leonnorios ordunun başına getirildi.

Leonnorios, karargâhını Sardis kentinin yakınlarında kurmuştu. Galat ordusu, Hermos ırmağının güneyinde kurdukları kampta kılıçlarını bilemekte, çıplak vücutlarına savaş boyalarını sürmekte ve savaş arabalarının tırpanlarını kontrol etmekteydiler. Savaş öncesi dansları, Leonnorios'dan saflarda yerlerin alınması emri gelene kadar devam etti. Antiokhos güçleriyle karşılaşmaya artık hazırdılar.

Dağın yamacındaki meydanda Seleukos ordusu yerini almıştı. Birazdan yapacakları savaşta askerlerin en büyük korkusu Galat savaşçılarının durdurulamayan trimarkisia hücumlarıydı. Sayıca Galatlardan üstün olmalarına rağmen, hem kral hem komutanlar tedirgindi. Keşif kolunun getirdiği haberlere göre, Galatlar tırpanlı savaş arabalarını da trimarkisia yöntemiyle hücuma hazırlamaktaydı. Filleri getirme konusunda krallarını ikna edebildiği için Rodoslu komutanlarına şükrediyorlardı. Karşılarındaki bu orduyla belki fillerle baş edebileceklerdi ancak…

Rodoslu komutan 16 filin sekizini ikinci hücuma sakladı. Diğer sekizin dördünü sağ, dördünü de sol kanadın ön saflarına yerleştirdi. Fillerin üzerinden

sarkan örtüler ayaklarına kadar tüm bacaklarını birer kılıf gibi sarıyordu. Üzerlerine içinde okçular bulunan mazgallı küçük kuleler yerleştirilmişti.

Kral I. Antiokhos başıyla komutanına saldır borusunu çaldırmasını emretti. Koskoca ordunun ön safları hep beraber yavaş yavaş ilerledi. İkinci boru sesini duyduklarında sağ ve sol kanatlar hızlarını arttırdılar. Orta kanat hızlanmadan yavaş temposunu devam ettirdi. Her iki yan kanat yıldırım hızıyla ilerlemekteydi. Sanki atlı süvariler fillerle yarış ediyordu. Galat atlıları ve arabalarıyla karşılaştıklarında, fillerin hızları saate 25 kilometreyi bulmuştu.

Galat savaşçıları yine bağırarak savaş şarkılarını söylemekteydi. Bacaklarına geçirdikleri bol pantolon dışında vücutları tamamen çıplaktı. İkinci saflarda yer alan piyadeler davul sesleri ile beraber tekrar savaş dansları yapmaya başladı.

Çoğunu Tektosag kabilesinin oluşturmasına rağmen, emrindeki Tolistobog birliği ile savaşa katılan Leonnorios, bu savaşta ordunun başkomutanı olarak görev yapmaktaydı. Galat komutanı, süvarilerin başında en önde yerini aldı ve saldırı emrini verdi. Trokmiler destek için geride bırakılmıştı. Galat ordusunun 40 bini piyade, 20 bini de süvariydi. Her birine iki at koşulmuş 240 tırpanlı savaş arabası süvarilerin arkasında konuşlandırılmıştı.

Her iki ordu sağ ve sol kanatlarda karşı karşıya geldiğinde kıyamet koptu. Filler Galat süvarilerinin hızını kesti. Arabaların çoğu fillerin altında ezildi. Atlar alışık olmadıkları fil kokusunu alınca korktu ve panik içinde etrafa kaçıştılar. Galat süvarileri fillerden korkan atlarını kontrol altında tutamadı. Fillerin kocaman dişleri ve hortumları Galat savaşçılarını da korkuttu. Fillerin böğürür tarzda bağırmaları Galat savaşçılarının savaş naralarını bastırmıştı.

Bu arada Seleukos ordusunun orta hattı da ilerlemeye başlamıştı.

Çok daha ilerde olan kenar hattaki süvariler Galatların etrafından dönünce, Galat ordusu bir çember altına alınmış oldu. Galatların orta hattaki arabaları

piyadelerin üzerine yürüdü. Fillerin teröründen kurtulabilen süvariler de Seleukos piyadelerinin arasına daldı.

Kıran kırana bir çarpışma oldu. Yerden 3 – 3,5 metre kadar yukarıda olan okçular fillerin üzerinden attıkları oklarla çok sayıda Galatlıyı öldürdü.

Galat ordusunun içlerine doğru ilerleyen orta hattaki sekiz fil karşısında, Galat piyadeleri çaresiz kaldı.

Piyadelerin ve süvarilerin mızrakları filleri etkileyemedi. edemedi. Ancak her iki ordunun arasında sıkışan fillerin bazıları kendilerine fırlatılan oklardan ve kenarlarından ayaklarını yalayarak geçen arabalardan korktu. Arabaları devirerek ve ezerek saf dışı bırakabilseler de fillerin bir kısmı da paniğe kapıldı ve her iki ordunun askerlerini ezerek kapışmanın ortasından uzaklaşmaya çalıştılar.

Leonnorios'un süvarileri, fillerin arasından sıyrılarak düşman süvarilerini yok etmeyi başardı. Ancak fillerin saldırılarına çok alışık olmayan Galat piyadeleri geri çekilmekteydi.

Leonnorios bir an çok yakınında bir gürleme hissetti; o an yukarıdan gelen bir ok omzuna saplandı. Atından yere düştü ve kılcı ile yakınındaki Seleukos askerinin kafasını bir hamleyle uçurdu. Ancak yanına kadar gelmiş olan filin sağ ayağı Leonnorios'un tepesindeydi.

Yere yıkılan Leonnorios kaçamadı. Yerde sırt üstü çaresizce yatarken yaklaşmakta olan filin ayağının tabanından başka bir şey görmüyordu artık.

O sırada Bosporos'dan Asya tarafına geçtikleri anı düşündü. Filin koca tabanı onu ezmeden önce gözlerinin önünde sadece Semadirek iskelesinden Arisone'yi uğurladığı an vardı.

Galibiyetinin kesinleştiğini anlayan Kral Antiokhos, panik halindeki fillerin kendi askerlerini de ezmesini önlemek için, savaşı durdur borusunun çalınması için emir verdi. O sırada Galat ordusu dağılmış ve çekilmekteydi zaten.

Galatlar komutanlarının ezilen cesedini bulamadı.

Drunemeton'a döndüklerinde, ortadaki koca meşenin tepesine tırmanarak, gökyüzüne doğru seslendiler ve öteki dünyadaki Leonnorios'a selam gönderdiler.

Anısını gelecekte de yaşatabilmek için, pişirilmiş topraktan, liderlerinin fil altında ezilmesini gösteren heykeller yaptılar.

Seleukos Kralı I. Antiokhos bu savaşı kazanmasına rağmen, Galatları yok etmek için yeni seferler düzenlemedi. Batı Anadolu'nun saldırıdan ve vergilerden yorulmuş olan kentleri krala minnet duydu. Bu zaferden sonra ona soter (kurtarıcı) unvanı verildi. Ancak kral, yenilgilerine ve komutanları ölmesine rağmen o kadar da çok sarsılmayan Galat savaşçılarına hayran kalmıştı. Anadolu'daki bu büyük güç ile daha fazla karşı karşıya gelmenin ülkesi için iyi olmayacağını düşündü. Kendine bağlı bölgeler olmasına rağmen, Galatların Frigya'daki egemenliklerine direnmedi ve şu anda yerleştikleri topraklarda kalmalarına karşı çıkmadı.

Antiokhos savaş sonrası komutanlarını çadırına çağırdığında, Galatların savaş yeteneklerine hayranlığını şu sözlerle belirtmişti:

"Kurtuluşumuzu şu on altı file borçlu olduğumuz için utansak daha iyi…Bu canavar fillerden ürküp kaçmasalardı biz şimdi perişan olmuştuk."

Antikhos, savaşı kazanmasına rağmen kurtulmuş olmaktan söz ediyordu. Daha sonraki yıllarda Galatlarla iş birliği yapmanın akıllıca olacağını düşündü.

Nitekim Seleukos Krallığı'nın 40 yıl kadar sonra başına gelecek olan başka bir Antiokhos Romalılara karşı Galatlarla beraber savaşacaktı.

Seleukoslar savaşı kazanmış olmalarına rağmen, Galatya ülkesine fazla karışmadı hatta civar kentlerden vergi almaya devam etmelerine göz bile yumdular.

OLYMPIA

M.Ö. 268 (128. Olimpiyatın 1. yılı, birinci gün)

Olimpiyat oyunları başlamadan aylar önce yarışmacılar ve hamileri Yunanistan'ın Peleponnessos yarımadasının batısına doğru yola çıkmaya başlamışlardı. Her olimpiyatta olduğu gibi Hellen ülkelerinde ve civarında olan çatışmalar durdurulmuş, yarışmaların bitimine kadar ateşkes ilan edilmişti.

Bu yılki olimpiyatlarda atlı araba yarışlarında yeni bir kategori daha oluşturulmuştu. Dört yetişkin atın çektiği arabalardan başka, iki atlı arabalar da bu yılki oyunlarda yarışacaktı.

Ptolemi Hanedanlığı, öncekilerde olduğu gibi bu olimpiyata da güçlü bir ekiple katılmaktaydı. Eski dönemlerde kadınlar hiçbir yarışmaya kabul edilmezken, atlı araba yarışları olimpiyat yarışmaları içine konulduğundan beri kadınlar da özellikle bu dalda yarışlara katılmaktaydı.

Kadınlar arasında popüler olan bir diğer oyun da yürüme yarışlarıydı. Mısır Krallığı'nın araba yarış takımı, bu yıl da çok iddialıydı.

Arsinoe, ekibini çok iyi hazırlamıştı. Birkaç dalda şampiyon olacaklarından emindi.

Leonnorios'un ölüm haberini geçen yıl İskenderiye'de hipodromda yarışlar için idman yaparken öğrenmişti. Ölüm haberlerine alışık olmasına rağmen, bu acı haberi duyduktan sonra günlerce odasında yalnız kaldı. Kırk beş yaşında olmasına rağmen, yaşamı boyunca sevdiklerini hep kaybetmişti. Babası, annesi ve kocasının ölümlerinden sonra onu en çok sarsan çocuklarının katledilmesi olmuştu. Şimdi de sevdiği adamın ölüm haberi gelmişti.

Her bir faciadan sonra yeni bir uğraş ve yeni bir amaca doğru koşturmaya alışmıştı Arsinoe. Yaşam devam ediyordu ve Arsinoe hırsı ile yeni yaşamlarında güç bulabiliyordu. Leonnorios'un yasını atması zor olacaktı ama yarışmalara hazırlanmaya devam etti. Atları çılgınca koşturdu, hipodromun sonunda virajı alırken arabasının çıkardığı toz bulutu limandaki gemiler tarafından bile görüldü. Artık Temmuz'da yapılacak büyük yarışmaya hazırdı.

Arsinoe, gemi yolcuğu sırasında da en değer verdiği yardımcısı Baskar'dan başka kimseyle konuşmadı. Ptolemi kraliyet takımı limana yanaştığında onları olimpiyat merkezine götürecek arabalara güvenlikten sorumlu komutanlar eşlik etti. Önemli konukların kaldığı Leonidaion binasına götürdüler onları.

Zeus tapınağının kuzeyinde Philipeon abidesinin üstündeki altın kapta olimpiyat ateşi yanmaktaydı. Üç sütunlu bu abide, M.Ö. 338'de Büyük İskender'in babası tarafından Philip ailesinin anısına yapılmış ve olimpiyat oyunların bir sembolü olmuştu.

Leonidaion'da dinlendikten sonra, Arsinoe yanına Baskar ve Bilistiche'yi alarak Ptolemi ailesinin yaptırdığı ve Olympia kentine hediye ettiği tesise gitti. Burada atların bakımı yapılıyor, arabalar elden geçiriliyor ve yarışmacıların bir kısmı kalıyordu.

Yarışacakları arabalara bir defa daha baktıktan sonra, "Ben kullanacağım" dedi Arsinoe.

"Kraliçem buna izin veremem." diyerek itiraz etti Baskar.

Arabaların ve atların sahipleri genellikle sürücü olarak katılmazlardı yarışmalara. Gerçi Arsinoe bu konuda deneyimliydi ama böylesine iddialı bir yarışmada arabayı kendisinin kullanması delilik olurdu. Uzun boyluydu fakat o kadar da genç değildi. Özellikle arabaların dönüşlerde devrilme tehlikesi çok yüksekti ve yere yuvarlanırsa arkadan gelen arabaların altında kalması genellikle kaçınılmazdı.

Uzun boylu atletik vücutlu bir genç kız olan Bilistiche en başarılı sürücülerindendi Arsinoe'nin. Bilistiche aynı zamanda kocası ve kardeşi Ptolemi'nin metreslerinden biriydi.

"Kraliçem…" dedi Bilistiche, "Hiç olmazsa küçük atların çektiği arabalarda yarışsanız… Erişkin atların yarışmaları çok daha tehlikeli."

"Kararımı verdim. Her iki dalda da katılacağım yarışmaya; Bilistiche, sen ve diğer sürücüler de katılacak. Her yarışmada bizim en az dört beş arabamız olmalı. Kazanacağız. Bu yılki olimpiyat unutulmayacak!"

İtirazları fayda etmedi. Kraliçe karalıydı.

Ptolemi Philadelphia'nın birçok kadınla ilişkisi olmasına aldırmıyordu Arsinoe. Bilistiche'ye kendi kızı gibi ilgi göstermekteydi. Ölen eski karısının çocuklarından sonra, metreslerinden birinden olan bir çocuğunu da üzerine geçirerek evlat edinmişti. Kendini Mısır'a vermişti. Kocasının yatağına kimi aldığı onu hiç rahatsız etmiyordu. Zaten kendisi de çocuk sahibi olmak istemiyordu artık. Lysimakhos'dan olan büyük oğlu ona yeterdi. Daha fazla çocuğu olsa ne faydası vardı ki, felaketlerden başka… Kraliyet çocukları büyüyor ve sonra da yok ediliyorlardı. Çocuklarını kaybettikten ve kardeşiyle evlendikten sonra çocuk yapmamaya karar vermişti. Bu inancından kimse vaz geçiremezdi onu… Yaptığı reformlar ve kentlerdeki iyileştirme çabaları ile halkın sevgisini kazanmıştı. Son Suriye savaşının bitmesinde de onun önemli bir rolü vardı. Seleukoslarla yapılan anlaşmanın hazırlanmasında yakından ilgilenmişti.

İki kardeş karı-koca çok iyi yönetiyorlardı ülkeyi. Her yerde Arsinoe vardı. Sanki Mısır'ın gerçek sahibi gibi olmuştu. Sarayda anahtar kişi oydu. Mısır, Arsinoe'nin çocuğuydu. Halk da onu öylesine seviyordu ki, neredeyse tanrıça mertebesine erişmişti…

Araba yarışları, Olympia'nın doğusunda, Pisa denilen yerde yapılacaktı. Pisa, eskiden Elis'de yapılan olimpiyat oyunlarının, Elis kenti zayıflayınca yapılmaya başlandığı bir kentti. Olimpiyatların birinde, Elisliler Pisa'da yarışmaları basarak engellemiş, yarışlar askerlerin çarpışmasıyla yarıda kesilmiş ve sonra tekrar Elis kentinde yapılmaya başlanmıştı.

Olympia kenti yarışlara göre düzenlendikten sonra ise artık merkez olmuştu. Ancak katılanların sayısı ve yarışma kategorileri arttıkça yetmemiş, yakın kentlerden Elis ve Pisa'da da yarışmaların bir kısmı yapılmış, konukların buralarda da ağırlanmasına başlanmıştı.

Hipodrom Pisa'da bir tepenin kenarındaydı.

Bu tepenin yamacına on binden fazla seyirci doluşarak yarışmaları daha rahat ve güvenli seyredebiliyordu.

Hipodrom 550 m boyunda ve 270 m enindeydi. Bu sahanın etrafında 12 tur atılacaktı. Her dört köşeye dönüşleri belli eden flamalar asılı direkler dikilmişti. Yarışacak arabaların sahipleri ve sürücüleri anons edildiğinde dörder atın çektiği 60'a yakın sayıda araba yerlerini almıştı. En dışta kümelenen arabalar, başlangıç çizgisinin daha önlerinden başlayacak şekilde sıralandırılmışlardı.

Yarışmaya katılan kraliyet aileleri, valiler veya diğer zenginler, genellikle sürücü olarak katılmıyorlardı yarışlara. Sponsor oldukları yarışmacılar veya köleleri sürücü oluyorlardı. Arsinoe'nin sürücü olarak katılacağı duyulunca seyircilerden büyük bir alkış yükseldi.

Sürücüler, iki tekerlekli küçük arabalarını, harekete hazır dört ateşli atı zorlukla kontrol ederek yerinde tutabiliyordu.

Yarış başladı. İlk iki turdan sonra, dönemeçlerde devrilen ve ardından onlara çarparak savrulan arabalardan sonra yarışa devam edebilen yirmi araba, çok yakın aralarla yarışmaktaydı. Parkurda arabaların sayısı azaldıkça daha hızlı sürmeye başlamışlardı.

Bilistiche en öndeydi. Ancak yarış bittiğinde, Arsinoe'den bir araba boyu geride kalmıştı. İlk ikisinin Ptolemi takımından olması büyük başarıydı.

Ancak akşam kutlamalar sırasında Arsinoe, Bilistiche'yi yanına çağırdı. "Bir dahaki yarışmada sakın böyle yapma!" diyerek azarladı genç sürücüyü. Bilistiche'nin bilerek arkasında kaldığının farkındaydı. Sadece Bilistiche ve diğer yarışmacılarla değil, kendisiyle de yarışan Arsinoe bunu kabul edemezdi.

Ertesi gün, erişkin atlardan sonra, küçük atların dörtlü koşulmuş araba yarışlarında da birinci geldi Arsinoe. Bilistiche ve diğer takım yarışmacıları yine takım halinde yarışa girmişlerdi ama kraliçelerinin kazanması için özel bir gayret göstermemişlerdi bu defa. Arsinoe çok memnundu.

Katılacakları son yarış bu yılki olimpiyatlarda ilk defa yapılacak olan iki erişkin atın çektiği araba yarışlarıydı. Bu yarışta arabaların hareket yeteneği daha fazla olduğundan, çok daha süratli sürülüyordu arabalar ve tehlike daha büyük oluyordu. Arsinoe bu yarışta da öndeydi.

Bir ara Epeiroslu bir yarışçı öne geçti. Onu ilk virajda geçmeye çalışırken arabası devrildi ve yere yuvarlandı güzel kraliçe…

Bir an gözleri karardı ve arkadan diğer arabaların yaklaştığını gördüğü an, bir kol onu kavrayıp kenara çekti.

"Kraliçem benim arabama binin ve bitirin yarışı!" dedi.

Bilistiche hem hayatını kurtarmış hem yarışa devam etmesini sağlamıştı.

Yarışı kazandı Arsinoe…

Bilitiche'nin yanaklarından öptü sonra. Çok sevinçliydi ama arabadan düştüğünden beri başlayan baş ağrısı geçmemiş, daha da artmıştı.

Arsinoe, bir olimpiyatta üç ayrı dalda birinci olmuştu. Bu üç şampiyonluk büyük bir başarıydı. Ptolemi ailesinin araba yarışlarında senelerdir sürdürdüğü başarılarına unutulmayacak bir yenisini katmıştı. Babası, annesi Berenice, kardeşi ve kendisi Ptolemi Hanedanlığı'nın başarılarına sporu da katabilmişlerdi.

Daha sonraki yıllarda, saray şairlerinden Posidippos, kocasının kızı Berenice'nin yine at araba yarışlarındaki şampiyonluğunun anısına bir enigma yazacaktı Hanedanlığın bu unutulmaz başarıları için: *****

"Şairler anlatın benim zaferimi
Söyleyin eskilerden ne bildiğinizi
Bu şöhretin nasıl benim soyumdan geldiğini.
Pisa'da sürerken atlarını,
Arabasıyla dedem Ptolemi kazanmıştı yarışı
Sonra babam Ptolemi'nin annesi Berenice,
Ve adını kraldan alan babam kral Ptolemi,
Aynı yarışmada üç dalın galibi olan Arsinoe.
Kadınların kutsal ailesi, genç kız gibi gördü
Aynı evden çıkan galip araba yarışçılarını,
Şampiyon çocukların şampiyon çocuklarını.
Şarkı söyleyin Makedonyalılar !
İşte bu aileden Berenice kazandı araba yarışlarını."

---------- o ----------

* Posidippos'un İskenderiye'de yazdığı enigmalarını topladığı kitaptan alınmıştır. Hippika: AB XII 20-33; M. Lefkowitz'in İngilizce tercümesinden Türkçeye uyarlanmıştır.

Deniz yolculuğu çok yordu Arsinoe'yi. Devam eden kusmaları nedeniyle kilo kaybetmeye başlamıştı. Baş ağrısı dayanılmaz bir haldeydi.

Güvertede bayıldığında hemen doktoru çağırdı Baskar. Doktor arabanın devrildiğinden beri yakından takip ediyordu Arsinoe'yi; ancak verdiği ilaçlar fayda etmedi ve kraliçe daha da kötüleşti. Doktor, kafatası içinde bir kanama olduğundan emindi artık ama iyileştiremiyordu bir türlü kraliçeyi.

Arsinoe İskenderiye limanına varmadan öldü.

Gemi limana vardığında olimpiyat başarısını kutlayamadı İskenderiyeliler.

Cenaze töreni çok hüzünlü oldu. Mısır halkı bir kadın kahramanını yitirmişti.

Tanrıça olarak mezara koydular kraliçelerini…

Arsinoe çok şey yapmıştı pek de uzun sürmeyen yaşamında.

Ancak çok istediği bir şey gerçekleşemedi hiçbir zaman.

Çocuklarından birinin Makedonya veya Mısır'ın başına geçebilmesi için çok uğraşmıştı ama olmadı.

DRUNEMETON

M.Ö. 265 (128. Olimpiyat, 3. yıl)

Galatya'ya yerleştiklerinden beri Pessinus'da ilk defa bu kadar çok sayıda Galatlı bir aradaydı.

Drunemeton ve çevresi adım atılamayacak kadar kalabalıktı. Zepheros tavernanın terası o kadar doluydu ki, çoğu biralarını ve şaraplarını ellerine almış dışarıda içiyorlardı.

Pessinus halkı diğer kabilelerden gelenleri evlerinde de ağırlamak zorunda kalmıştı. Hanlarda yatacak boş yer yoktu.

Drunemeton Tolistobogilerin bölgesinde olduğu için, bu boyun Plinus, Voturi ve Ambitouti tetrakhesleri sanki ev sahibi gibiydiler. Tektosagların Toutobodiaki tetrarkhiasından da çok sayıda rahip adayı Kibele koruyucusu olmak için gelmişlerdi Pessinus'a.

Son beş senedir eskisi kadar yoğun savaşmıyorlardı. Kendilerine ait bir yurtları olduktan sonra buna gerek kalmamıştı. Bununla beraber Tolistobogların vergi almaya devam ettiği birkaç kent vardı Güneybatı Frigya'da.

Filler savaşını kazanamamışlardı ama diğer tarafın galip olduğu da söylenemezdi. Yerleşmiş oldukları üç yeni Galat kalesinden çıkmaya zorlamamıştı Seleukoslar onları. Zaten Antikhos da fazla yapacak bir şey olmadığını anlamıştı. Hepsi yok olsa bile bırakmazlardı artık Galatya'yı Galatlar…

Galaterra hayali gerçek olmuştu. Doğu ışığını takip etmiş ve gelmişlerdi bu topraklara; terk edemezlerdi yeni yurtlarını ölüm pahasına.

Batı Anadolu'nun kentlerini eskisi gibi yağmalamadılar artık. Daha az kişinin yaşadığı topraklara çekildiler. Karadeniz'de Mısır donanmasını yendikten sonra Pontus kralının verdiği ve sonra da Seleukos kralının karşı gelmediği kendi topraklarına yerleştiler. Bu topraklara oranın sözde sahiplerinin gönül rızası ile gelmişlerdi sonuçta. Geldiklerinde orada yaşayan yerli halkla iyi ilişkiler kurdu ve kaynaştılar. Özellikle Kibele'nin eski Frigya kökenli rahipleri onlara yol gösterdi. Yeni gelen bu savaşçı kavimi sanki bir hami gibi benimsemişlerdi. Tarım ve hayvancılıkla uğraştılar. Tuzcular, şarapçılar eskisi gibi çalışmaya başladı. Çocuk yaptılar; nüfusları arttı. Bu arada az da olsa batıya doğru yağma girişimleri yapmadan duramadılar.

Meşe koruluğunda adım atacak yer kalmamıştı.

Diğer kabileden gelenler yeni yapılan açık hava tapınağını gezdi. Anadolu'da doğmuş olan yeni çocuklarına bu Nemetonun Galya'dakilerden daha büyük olduğunu söylediler.

Druidlerin kılavuzluğunda kurban töreni yapıldı. Matrona ve Kibele'ye şükredildi. Ana Tanrıça'nın onları bereketinden yoksun bırakmayacağını biliyorlardı.

Kibele rahipleri, isteyen Galatların kara taşa dokunmalarına izin verdi.

Drunemeton'un yanındaki mağaraya akın etti Galatya ahalisi; şişman Ana Tanrıça ve leoparlarını ziyaret ettiler.

Mağara'nın önünde kuyruklar uzadı. Ona adakta bulundular.

Adioirks, Attis'in öyküsünü anlattı ilk defa Kibele ile tanışanlara. Kibele koruyuculuğu yapan rahiplerin arasına katılmış olan Adioriks kendini Kibele'ye öyle çok kaptırmıştı ki, neredeyse hayalarını aldırtmak için çam ağacının altına gidecekti. Özellikle doğuştan hadımlar zaten Kibele rahibi olmuştu; ancak sonradan hayalarını bu uğurda kurban etmek kolay değildi.

Her şeye rağmen yeni Drunemeton ve Kibele mağarası öylesine büyülü bir ortam yaratmıştı ki rahip adaylarına, çoğu hayalarını feda etmeye razı olmuştu Kibele uğruna…

Druidlerin âyini ve Kibele'nin ziyaretinden sonra özellikle çocuklar ve gençler yakındaki panayır alanına gittiler. Savaş arabası oyunlarını ve at cambazlarının gösterilerini seyrettiler. Pazarda alışveriş yaptılar.

Ateşte kızaran etlerin kokuları etrafa yayılmıştı. Bardlar Keltiberya ve Galya öykülerini anlattı, şarkı söylediler.

Etrafına toplanan Galatlara Kibele'yi anlatan Adioriks'e, Kibele rahiplerinin neden domuz eti yemediğini sordu gençlerden biri. O bölgede hiç yenmediği için domuz eti bulunmadığını duymuştu gençler. Brikos anlattığı efsanelerden birinde söz etmişti bundan. Anlattı Adioriks duyduklarını Brikos'dan:

"Frigya'da doğan Attis, kendini öylesine Ana Tanrıça'ya adamış ki, tüm yaşamı onun adına âyinler yaparak geçermiş. Figya ve Lidya, tüm Anadolu'yu dolaşarak âyinler düzenlermiş. Tüm ahali onun âyinlerine katılmak istermiş. Tanrıça(ya bağlılığı öylesineymiş ki, onu da bir tanrı gibi görmeye başlamış bu ülkenin insanları. Bunu duyan Zeus çok kıskanmış ve kendi tanrı krallığı gölgede kalıyor diye Attis'i öldürmek üzere Anadolu'ya yabanî domuzlar göndermiş. İşte o zamandan beri Kibele'ye ve Attis'e inanan insanlar domuz yemek istememiş. Ben de yemiyorum domuz eti hiç…"

Adioriks'in anlattıklarını duyan etrafındakiler hep beraber bağırdı, "Biz de domuz yemeğiz!" diye…

Liderler ve yöneticiler ise Drunemeton'da kaldılar. Tüm Galatya'dan neredeyse idarî kadrolarda olanların hepsi gelmişti bu önemli toplantıya. Her on iki tetrarkhes, her birinin iki veya üç komutanı, tetrarkhia hâkimi ve diğer yöneticileriyle beraber, bağlı oldukları üç boy liderinin ve yardımcılarının arkasında yerlerini aldılar. Ayrıca üç boy liderine bağlı Pessinus, Blukion, Ankyra, Gordion, Tavion ve Tatta gölünden sorumlu Parnassos kentlerinin valileri ve yöneticileri de toplantıya katılmışlardı. Daha sonraları "On İki Tetrarkhesler Kurulu" olarak adlandıracakları bu konseye üç yüze yakın delege katılmıştı. Bu toplantıda eskisi gibi yeni bir göç veya savaş kararı alınmayacaktı. Büyük mücadeleyle geldikleri Galatya'da, sonunda kavuştukları Galaterra'yı geliştirip büyüteceklerdi. Galaterra onlar için doğuda sadece yeni bir yurt değil, aynı zamanda yeni bir ufuk, yeni bir gelecek ve bir umut olmuştu. İşte artık bunu konuşacaklardı Drunemeton'da.

Tektosag, Tolistobog ve Trokmi boylarının liderleri kurulun açılış konuşmasını Brikos'un yapmasını istediler. Galatlar üç boy liderinin başkanlığında yönetiliyordu. Tek bir lideri yoktu; ancak Brikos onların her zaman değer verdikleri önderlerinden biri olmuştu. Galatların hepsi biliyorlardı ki, Brikos hem soylarının bu yeni topraklara gelebilmesinde hem yeni Drunemeton'un kurulmasında olağanüstü gayretler göstermişti.

“Kelt soyunun saygıdeğer insanları… Sevgili Galatlar!” diye söze başladı Brikos, “Artık bir yurdumuz var Galya’daki gibi. Tanrıçamız var Matrona gibi… Bu yurdumuza kavuşana kadar birçok Galyalı bu uğurda öteki dünyalarına göç etti. Onları hep hatırlayalım. Korkusuz cengaverlerimiz, Brennos, Bolgios, Akikhorios, Kerethrios hep yüreklerimizde olsunlar! Peşinden arabalarımızı sürdüğümüz güleryüzlü Kambules’i, onun oğlu Luturios’u unutmayalım! Leonnorios’u ve tüm askerlerimizi, liderlerimizi… Çocuklarınıza anlatın bu kahramanları! Galatya onlar sayesinde bizim... Yurdumuzu koruyalım. Barış içinde yaşayalım. Gerekirse de savaşalım… Bu topraklar bizim! Kibele bize bereketimizi verecektir…”

Brikos’un bu sözlerinden sonra, Pessinus’da bulunan her Galatlı haykırdı büyük bir coşkuyla, andılar bu dünyada olmayan soydaşlarını.

Drunemeton’dan yükselen sesler bir uğultu halinde tüm ovaya yayıldı. Diğer dünyadaki Galatlara coşku bağırışları ve Ana Tanrıça Kibele’ye yakarışlar tüm gece devam etti.

---------- o ----------

Lukas, karısı ve çocuklarıyla sapsarı başakları okşayarak tarlalarının yanındaki patikayı geçti. Fidanlığın ötesindeki suyun kenarına geldiler. Porsuk Çayı’nın kenarındaki kurbağaların bağırtısı onlar yaklaştıkça azaldı. Venetia’nın küçük toprak fırınında pişirdiği ekmeği yediler. Yakındaki kaynaktan babalarının tulumuna doldurduğu buz gibi sudan içtiler.

Dibine oturdukları ağacının dallarına uzanan Lukas dört elma kopardı, karısına uzattı... Venetia elmaları yeni yıkadığı elbisesinin eteklerinde ovuşturarak temizledikten sonra çocuklarına ve kocasına verdi. Grania ve Bebein küçücük ağızlarıyla elmalarını ısırırken, Lukas ve karısı Kibele’ye şükrettiler.

Lukas, çocuklarına Galaterra efsanesini en başından anlatmaya başladı; Kara Ormanlar’daki ilk Galya Birliği toplantısından son Drunemeton toplantısına kadar Arsinoe’yi anlattı; Ephesus’daki düğününden Olympia’daki araba yarışlarına dek… Gözleri yaşardı Leonnorios’u anınca Filler savaşını anlatırken. Daçya’daki kaleden Lysimakhos’u kurtardıktan sonra peşlerinden koşan İris’i anlattı… Sonra o savaş coşkularını, arabalarla boğazları geçişlerini, Samothrace adasını, İskenderiye’deki Galyalıları… Mısır gemisinin çapasını Ankyra’ya getirişlerini ve yeni Galatya’yı.

VE SONRA…

Divide et impera

ROMA

MÖ 204 (143. Olimpiyat, 4. yıl), 4 Nisan

Davullar gümbürdemeye devam etti, borazanlar çınladı, ziller şakırdadı.

Galatlı koruyucu rahipler, mavi cüppeleri içinde dans ederek meydanı geçti. Halka küpeleri kulaklarından sarkıyor, boyunlarında rengârenk küçük topçuklardan oluşmuş kat kat kolyeleri dansın ritmine uyarak bir sola, bir sağa savruluyordu.

Romalılar caddenin iki tarafını da doldurmuş, gelen bu haşmetli konuğu, Magna Mater'i merakla izliyorlardı.

Romalıların Magna Mater dedikleri Ana Tanrıça'nın, Pessinus'dan Roma'ya getirilmesinde görevli olarak seçilmiş, Roma'nın en saygıdeğer kişileri olduğuna karar verilen *Scipio Nascia* ve *Claudia Quinta* konvoyun en önünde ilerliyorlardı.

Palatinus tepesindeki Victoria Tapınağı'na büyük bir özenle getirilen kara taş yeni yerine yerleştirildi, Kibele rahipleri yanında nöbet tuttular.

Romalı yöneticiler, Cumae'nin güneyinde bir mağarada yaşayan kâhin kadının yapraklara yazdığı Sibyl kitaplarını incelemiş ve Roma'nın kurtuluşu için Anadolu Kibelesi'nin kara taşının getirilmesini istemişlerdi. Dediklerine göre kutsal yapraklarda şunlar yazılıydı:

"İtalya toprakları yabancı bir düşman tarafından istilâya uğradığında, düşman ancak Pessinus Ana Tanrıçası Roma'ya getirilirse topraklarımızdan atılabilir."

İtalya'nın bir kısmı uzun süredir Kartacalıların işgâli altındaydı ve Romalılar Hannibal ile savaşmaktan artık bıkmıştı. Uzun süren savaşlar Roma'yı hem askerî hem ekonomik yönden çok yıpratmıştı.

Sibyl'in bu kehanetini benimseyen senato, Pessinuslu Galatları ikna etmeleri için Bergama Krallığı ile anlaştı.

Bergama Kralı Attalos, beş tane kuinkuremisle (beş kürek setli gemi) Anadolu kıyılarına ayak basan beş senatörün isteklerini büyük bir memnuniyetle kabul etti ve Roma'nın yanında olacağına söz verdi.

Romalıların Anadolu'ya bu kadar büyük bir gösterişle gelmesi, yakında bu topraklara gireceklerinin ilk belirtisiydi.

Attalos, Bergama yakınındaki Megalesion Kibele Tapınağı'ndaki rahiplerle konuştu. Megalesion rahipleri, Drunemeton'daki Galatlı rahiplerle temasa geçti. Ne konuştular ne vaadinde bulundular, nasıl ikna ettiler bilinmez, Galatlı rahipler Kibele'nin sembolü olan kara taşın Roma'ya götürülmesini, kendilerinden de temsilciler olması kaydıyla kabul ettiler.

Bu olay bölge halkını kızdırdı. Rahiplerle Galat yöneticilerinin arası açıldı.

Daha sonra Drunemeton rahipleri sanki küçük bir din devleti gibi özerk hareket etmeye başladı.

Roma senatosu, kara taşın Roma'ya getirilmesini başka bir düzmece söz ile açıklamaya çalışıp kendilerini haklı göstermeye çalıştılar. Ana Tanrıça güya şu sözleri söylemiş ve gitmeye kendisi razı olmuştu:

"Kaldırılıp götürülmeyi ben istedim. Çünkü bütün tanrıların bir araya gelmesine lâyık tek yer Roma'dır!"

Kimse bu sözlere inanmadı. Ana Tanrıça Anadolu'dan ayrılmazdı. O hiçbir yere girmemişti. Denizin ötesindeki insanları da etkilemiş ve onların da tanrıçası olmuştu sadece... Pessinus'un ana tanrıçasına orada Magna Mater diyorlardı. Drunemeton rahipleri taşı vermiş olsa da Kibele'nin koruyuculuğuna devam ettiler. Taş başka ülkede olsa bile Kibele inancı devam edecek hatta Anadolu'da ortaya çıkan yeni dinlerde bile bir şekilde yerini alacaktı.

Romalıların Kibele'yi şaşaalı törenlerle Roma'ya getirmelerindeki tek amaç Kartacalılar'ın İtalya topraklarından gitmesini sağlamak değildi elbet… Anadolu tanrıçasına sahip olduğunu göstermeye çalışan dünyanın bu yeni gücü, doğuya doğru genişlemeye hazırlanıyordu.

Kibele'ye odaklanan Roma, Anadolu'ya geleceğinin sinyallerini vermekteydi. Roma, bu operasyonla, askerî ve siyasA güçlerini kullanmadan önce, Anadolu halkının inançlarına el atmış oldu. Roma'nın bu politikası, büyük güçlerin yayılma amacına dini âlet etmelerinde en büyük örneği oluşturmuştur.

---------- o ----------

Galatların Orta Anadolu'da Galatya bölgesini kendilerine yurt edinmelerinden sonraki yıllarda, Anadolu'nun Ege kıyılarındaki krallıklarından biri olan Bergama Krallığı da gelişmeye başlamıştı.

Arsinoe'nin ölen kocası Lysimakhos'un generallerinden olan Philetairos ve ardından oğlu Eumenes, Galatlar'a vergi ödeyerek büyümekte olan Bergama Krallığı'nı savaşlardan uzak tutmasını bilmişlerdi.

Ancak M.Ö. 241 yılında tahta oturan Attalos, sakladıkları Lysimakhos'un hazinesini silâh ve asker için harcamaya başladı. Kaynağı İskender'in imparatorluğuna kadar giden bu eski hazine, Galatlara ve Seleukoslara karşı güçlü bir ordu kurmak için harcanmaktaydı. Bu sıralarda Makedonya ve Hellen kentlerinde iktidarı ele geçirmekte olan Roma Cumhuriyeti, Bergama Krallığı ile çok yakın ilişki içine girdi gerek onların silâhlanmasında gerekse Galatlara karşı savaşa yönlendirilmelerinde rol oynadı. Anadolu'nun en büyük gücü olan Seleukos Krallığı ise, Roma'nın desteğini alan Bergama'nın bu beklenmeyen yükselişi sonunda Anadolu'da otoritesini kaybetmeye başladı.

M.Ö 3. yüzyılın son çeyreğinde Roma, bir yandan Kartacalıların istilâsına karşı koymaya çalışırken diğer yandan da Balkanlara hatta daha da doğuya gitmek için planlar yapmaktaydı. Scipio ailesi gibi Roma'nın seçkin komutanları ve konsülleri Hannibal belâsından kurtulduktan sonra, Roma'nın dünyanın en büyük ticaret imparatorluğu olmasını hedeflemişlerdi. Pön savaşlarının en hararetli zamanlarında, Hannibal'ın Makedonya'nın yeni kralı V. Philip ile anlaşması, Romalı senatörleri çileden çıkartmış, Makedonya'nın üzerine yürümelerini hızlandırmış ve Anadolu'daki krallıklarla ittifak arayışlarına neden olmuştu.

Afrika fatihi Scipio, Hannibal'i kendi topraklarında yenerek, Roma'yı Kartaca tehdidinden kurtardı.

Ordusu dağılan Hannibal, Anadolu'ya giderek Seleukos Kralı III. Antiokhos'a sığındı.

Bunun üzerine Bergamalıların desteğiyle Seleukos donanmasına ve ordusuna saldırarak onları yenen Romalılar, rahatlıkla Meriç nehrini, sonra da boğazları geçerek Anadolu'ya gelmiş oldu.

Manlius Vulso komutasındaki Roma lejyonları, M.Ö. 189 yılında Galat askerlerinden de destek almış olan III. Antiokhos'un ordusunu yendi. Sonra Galatları cezalandırmak bahanesiyle Galat seferine girişti ve Anadolu'da gücünü göstermeye başladı. Seleukosları Torosların ötelerine kadar sürmeyi başardılar.

Böylece Roma, Anadolu'da hâkimiyetini oluşturmaya başlamış oldu. Daha sonraki yıllarda da hem Anadolu'daki Hellenik krallıkları hem de Galatları hatta Kibele rahiplerini birbirine düşürerek, Anadolu'yu Roma İmparatorluğunun bir parçası haline getirdiler.

Galatlar, Roma'nın dinî, siyasî ve askerî taktikleri sonucunda, onların Anadolu'daki çıkarları için kullanabileceği bir güç haline geldi.

İki yüz yıl kadar önce Roma işgâlinde **"*Vae Victis*"** sözüyle kanıtladıkları gibi, Galyalıların genel taktiği, güçlü olanın kazanması ilkesine dayanıyordu.

Roma ise, ***"Divide et impera"**** taktiği ile artık Anadolu'da hiçbiri krallığın güçlenmesine izin vermiyordu şimdi.

Anadolu'yu bir Roma eyaleti haline getirmeye çalışan Romalılar, bu projelerinde Galatları kullanarak, belki de o unutamadıkları işgâlin öcünü almış olacaklardı.

---

* Divide et impera: böl ve yönet

Daha geniş bilgi için :

Akurgal E.: Anadolu Uygarlıkları. Net T. Yayınlar A.Ş. 2007

Almagro-Gorbea M.: War and Society in the Celtiberian world. Journal of Interdisciplinary Celtic Studies (E-Keltoi), 6:73-112, 2004

Altunay E.: Druidler. www.hermetics.org/druidler

Arslan M.: Galatlar. Antikçağ Anadolu'sunun Savaşçı Kavmi. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2000

Bonnard A.: Greek Civilization From the Iliad to the Pathenon. Vol. I New York Macmillan 1962

Caesar G. J.: Gallia Savaşı. Çev: Akderin F. Alfa Yayınları, 2006

Carpenter C.: Arsinoe II. http://www.mnsu.edu

Cömert B.: Mitoloji ve İkonografi. De Ki Basım yayım Ltd.Şti. 2006

Cunliffe B. : The Ancient Celts. Penguin, 2000

Delev P.: Lysimachus, The Gatae and Archaelogy. The Classical Quarterly, new series, 50(2): 384-401, 2000

Ellis P. B,: The Druids. Eerman Pub. Co. 1995

Estin C., Laporte H.: Yunan ve Roma Mitolojisi. Çev: Eran M. (Le Livre de la Mythologie Grecque et Romaine). TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, 2005

Eyüboğlu İ.Z.: Tanrı Yaratan Toprak Anadolu, Derin Yayınları 2007

Freeman P.: The Philosopher and Druids. A Journey Among The Ancient Celts. Simon and Schuster Inc. 2006

Gill N.S.: Ancient /Classical History. http://ancienthistory.about.com 2008

Green M.: Celtic Myths,The British Press 2003

Gür S.: Anadolu Uygarlıkları ve Antik şehirler. Alfa Basım Yayın Ltd. Şt. 2007

James S.: Simon James's Ancient Celts Page. www.le.ac.uk/ar/stj/celtindex.html

Kabaağaçlı C.Ş. (Halikarnas Balıkçısı): Anadolu Tanrıları. Bilgi Yayınevi, 1998

Kaya M.A.: Anadolu'daki Galatlar ve Galatya Tarihi. İlya yayınevi, 2005

Kontsam A.: Historical Atlas of Ancient Greece. Mercury Boks, 2003

Leckie R.: Afrika Kartalı Scipio, Çev: Çelebi Ö (Scipio)) Yurt kitap Yayın 2007

Lequenne F.: Galatlar. Çev: Alberk S (Les Galates). Türk Tarih Kurumu, 1991

Magie D.: Anadolu'da Romalılar 4, M.Ö. III.ve II. Yüzyıllarda Batı Anadolu. Çev: Başgelen N, Çapar Ö. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2007

Özsait M.: Anadolu'da Helenistik Dönem. "Anadolu Uygarlıkları-Görsel Anadolu Tarih Ansiklopedisi" Cilt:2, s: 334-378 Görsel Yayınlar 1982

Polland J.: The History of Archaelogy. Quercus, 2008

Roller L. E. : Ana Tanrıçanın İzinde. Anadolu Kybele Kültü. Çev: Avunç B (In Search of God the Mother.The Cult of Anatolian Cybele) Homer Kitapevi, 2004

Rose A. Fiona: Text and Image in Celtiberia: The adoption and adaptation of written language into indigenous visual vocabulary. Oxford Journal of Archaeology, 22(2) 155-175, 2003

Sözen G.: Ege'den Akdeniz'e Mavi Uygarlık. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2001

Strabon: Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: Kitap XII-XIII-XIV). Çev: Pekman A. Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2005

Tekçam T.: Arkeoloji Sözlüğü. Alfa Basım Yayım Ltd. Şt. 2007

www.stoa.org/dotima : Woman and Gender in the Ancient World

www.eyesfortheunivrse.com/hmepa/ Hellenic Month Established Per Athens (HMEPA)

www.livingmythscom/celticyear/ The Celtic Year

www.livius.org